

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/લેટર્સ પેટન્ટ એપ્લિકેશન નંબર ૪૦૯/૨૦૧૭

વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૭૬૮૪/૨૦૦૨ માં

સાથે

આર/લેટર્સ પેટન્ટ એપ્લિકેશન નંબર ૧૫૨૦/૨૦૧૭

માં

વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૭૬૮૪/૨૦૦૨

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ અનન્ત દવે

સહી/ –

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ બરિન વૈષ્ણવ

સહી/ –

=====

૧ શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી હા.

આપવામાં આવી શકે છે ?

૨ રીપોર્ટર મોકલવામાં આવે કેહી ?

હા.

૩ શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા માંગે છે ?

ના.

૪ શું આ કેસમાં ભારતનું બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા ના.

કોઈ આદેશના અર્થઘટને સંબંધિત કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો

સમાવેશ થાય છે ?

=====

ગુજરાત રાજ્ય

વિરુદ્ધ

ચંદુભાઈ છોટાભાઈ પટેલ

=====

એલ. પી. એ. નંબર ૪૦૯/૨૦૧૭ માં દેખાવ:

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી ધવન જયસ્વાલ, એ. જી. પી. (૧)
સામાવાળા / પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી બિપિન I મેહતા (૪૫૬)
સામાવાળા / પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી વિકી બી. મેહતા (૫૪૨૨)

એલ. પી. એ. નંબર ૧૫૨૦/૨૦૧૭ માં દેખાવ:

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે સુશ્રી સેજલ માંડવિયા, વકીલ (૧)
સામાવાળા / પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી બિપિન I મેહતા (૪૫૬)
સામાવાળા / પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૨ માટે શ્રી ધવન જયસ્વાલ

=====

કોરમ: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ અનન્ત દવે

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ બરિન વૈષ્ણવ

તારીખ: ૦૩/૦૫/૨૦૧૮

સી.એ.વી ચુકાદો

(પર: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ બરિન વૈષ્ણવ)

૧. વર્ષ ૨૦૧૮ લગભગ અડધું થઈ ગયું છે અને ગુજરાત રાજ્ય અને રમણલાલ કેશવ લાલ સોની (એ. આઈ. આર. ૧૯૮૪ એસ. સી. ૧૬૧) ના કેસમાં ૧૯૮૩માં સુપ્રીમ કોર્ટે આપેલા ચુકાદામાં આખરે જે વિરામ આપવામાં આવ્યો છે તે નક્કી કરવા અને તેની ફરીથી પ્રશંસા કરવા માટે આપણને હજુ પણ કહેવામાં આવે છે.

૨. તે સમયે આપવામાં આવેલા ચુકાદાના લેખકના પ્રારંભિક શબ્દો હજુ પણ એટલા સાચા લાગે છે અને તેથી હકીકતો અને અમે જે ચુકાદો આપીએ છીએ તેનું અમારું વિશ્લેષણ શરૂ કરવા માટે તેનું પુનઃઉત્પાદન કરવું યોગ્ય રહેશે:

“આ કિસ્સાઓમાં ગુજરાત રાજ્યના વલણએ ખરેખર આપણને મૂંઝવણમાં મૂકી દીધા છે અને આશ્ચર્યચકિત કરી દીધા છે. એક તરફ, વિવિધ પંચાયત સંસ્થાઓ હેઠળ કામ કરતા લાખો કર્મચારીઓ છે, તેઓ સરકારી કર્મચારી હોય કે ન હોય, જેમને બે પગાર પંચ, સરેલા અને દેસાઈ આયોગની ભલામણોનો લાભ આપવામાં આવ્યો છે, તો બીજી તરફ, લઘુત્તમ વર્ગના લગભગ છ હજાર કર્મચારીઓની (તુલનાત્મક રીતે) સૂક્ષ્મ સંખ્યા છે, જેઓ પંચાયત સંસ્થાઓ હેઠળ પણ કામ કરે છે, જેમને તે ભલામણોના

લાભથી વંચિત રાખવામાં આવે છે, જન્મ-ચિહ્નના એકમાત્ર આધાર પર, જો આપણે તેને કહીએ તો, કારણ કે તેમને લાભથી વંચિત રાખવામાં આવે છે કારણ કે તેઓ પંચાયત સંસ્થાઓ હેઠળ કામ કરવા આવ્યા તે પહેલાં, તેઓ કાર્યરત હતા. જ્યારે અન્ય લોકો શરૂઆતમાં સરકારી કર્મચારીઓ હતા.ભેદભાવની અન્યાયીતા અને અન્યાય પેટન્ટ છે, ગમે તે કાનૂની સમર્થન રજૂ કરી શકાય.ચોક્કસપણે, સમાજવાદ, સમાનતા અને આર્થિક ન્યાય માટે સમર્પિત અને નિર્દેશક સિદ્ધાંતો દ્વારા કામ કરવાનો અધિકાર, જીવન નિર્વાહ વેતન, સમાન કામ માટે સમાન પગાર વગેરે મેળવવા માટે આદેશિત રાજ્ય આ પ્રકારનો તફાવત કરી શકતું નથી, પરંતુ આ તફાવત કરવામાં આવ્યો છે; તેને બનાવનારાઓ દ્વારા તેને જાળવી રાખવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે અને આપણે આ તફાવત માટે કોઈ બંધારણીય અથવા અન્ય કાનૂની પોષણ છે કે કેમ તેની તપાસ કરવા માટે બંધાયેલા છીએ.અમે ગુજરાત રાજ્યના વકીલને વિનંતી કરી હતી કે તેઓ તેમના ગ્રાહકો સાથે વાતચીત કરે કે કેમ તે જાણવા માટે કે શું હાલમાં પંચાયત સંસ્થાઓ હેઠળ કામ કરતા નગરપાલિકાઓના ભૂતપૂર્વ કર્મચારીઓને પણ લાભ આપી શકાતો નથી.આપણને કહેવામાં આવે છે કે ગુજરાત રાજ્યનો જવાબ નકારાત્મક છે.”

૩. સંક્ષિપ્તમાં જે હકીકતો વર્તમાન અપીલને જન્મ આપે છે તે નીચે મુજબ છે:

૩.૧ આ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ગુજરાત રાજ્ય તથા પંચાયત સત્તામંડળો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે, જેઓ ફરી એકવાર પંચાયત કર્મચારીને તેની પેન્શનની બાકી રકમથી વંચિત રાખવા માંગે છે, કારણ કે સંબંધિત કર્મચારી બિન-રૂપાંતરિત ગ્રામ પંચાયતનો ભાગ હતો અને તેની નિમણૂક ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની જોગવાઈઓ અનુસાર નહોતી અને તેની નિમણૂક ગેરકાયદેસર અને અનિયમિત હતી.

૩.૨ આ અપીલમાં મૂળ અરજદાર/પ્રતિવાદી (ત્યારબાદ "અરજદાર" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની ઓક્ટોબર ૧૯૬૨માં કાયવરોહન ગ્રામ પંચાયતમાં ઓક્ટ્રોય કારકુન તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. ઓક્ટ્રોય કલર્કની નિમણૂક માટે સપ્ટેમ્બર ૧૯૬૨માં પંચાયતની કચેરીમાં મૂકવામાં આવેલી નોટિસ અનુસાર, અરજદારે ઉપરોક્ત પદ માટે અરજી કરી હતી. અરજદારનો ઇન્ટરવ્યુ લેવામાં આવ્યો હતો અને ત્યારબાદ તે પદ પર નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. પ્રતિવાદી પંચાયતે ૧૯/૧/૧૯૬૩ પર યોજાયેલી તેની બેઠકમાં અરજદારની નિમણૂકને મંજૂરી આપતો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો. પંચાયત સાથેના સેવા કાર્યકાળ દરમિયાન, અરજદારને સંબંધિત સમયે પગાર પંચ અનુસાર રાજ્ય સરકારના કર્મચારીઓને ઉપલબ્ધ પગાર/મોંઘવારી ભથ્થું અને પગાર-સુધારાના તમામ નિયમિત લાભો આપવામાં આવ્યા હતા.

૩.૩ ૫૮ વર્ષની ઉંમર પૂર્ણ કર્યા પછી, અરજદારે ૨૯/૦૬/૨૦૦૨ તારીખનો એક પત્ર સરપંચને સંબોધ્યો હતો કે અરજદારની નિમણૂક ૧/૧૦/૧૯૬૨ પર કરવામાં આવી હતી અને તેણે ૫૮ વર્ષની ઉંમર પૂર્ણ કરી હોવાથી તેણે નિવૃત્તિ માટે વિનંતી કરી હતી અને એ પણ પ્રાર્થના કરી હતી કે તેને સરકારી નિયમો અનુસાર પેન્શન અને ગ્રેયુટી ચૂકવવામાં આવે. ૨૯/૦૬/૨૦૦૨ પર જ તલાટી-કમ-મંત્રીએ એક ઠરાવ પસાર કર્યો હતો જેમાં અરજદારને ૩૦/૦૬/૨૦૦૨ થી અસર સાથે નિવૃત્ત થવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, જેમાં ભલામણ કરવામાં આવી હતી કે સરકારી નિયમો અનુસાર અરજદારને પેન્શન અને ગ્રેયુટીના લાભો ચૂકવવામાં આવે. અરજદારને તેના નિવૃત્તિ વિષયક લાભો મળ્યા ન હોવાથી, તેમણે અરજી દ્વારા આ કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો હતો જેમાં જણાવ્યું હતું કે પંચાયતી રાજ ૧/૪/૧૯૬૩ થી અમલમાં આવે તે પહેલાં વર્ષ ૧૯૬૨માં તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. સંબંધિત સમયે ભરતીના કોઈ નિયમો અમલમાં ન હતા અને ઠરાવ દ્વારા તેમની નિમણૂક તે સમયે પ્રચલિત નિયમો અનુસાર હતી, આર. કે. સોની (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કાયદા અનુસાર અરજદારને પેન્શન આપવાનો ઇનકાર કરી શકાયો ન હોત. તે અરજદારનો કેસ છે કે વચગાળામાં વહીવટકર્તા અને તલાટી-કમ-મંત્રીએ ૧/૫/૨૦૦૧ પર ઠરાવ પસાર કર્યો હતો કે અરજદારની નિમણૂક ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર ન હતી અને તેથી સેવાઓ

સમાપ્ત થવી જોઈએ.જો કે, અરજદારને ચાલુ રાખવામાં આવ્યો હતો અને એક નિશ્ચિત રકમ ચૂકવવામાં આવી હતી જે અન્ય અરજીમાં પડકારનો વિષય છે.તેથી અરજદારે એવા નિર્દેશ માટે વિનંતી કરી કે જેમાં પ્રતિવાદીઓ/અપીલકર્તાઓને નિવૃત્તિ લાભો આપવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે જેમાં પેન્શન ગ્રેયુટી વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

૩.૪ જિલ્લા વિકાસ અધિકારીએ અરજીના જવાબમાં સોગંદનામું દાખલ કર્યું હતું.જિલ્લા પંચાયતનું વલણ હતું કે કાયવરોહન ગ્રામ પંચાયત દ્વારા ભરતીની યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વિના અરજદારની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને આ નિમણૂક સંપૂર્ણપણે ગેરકાયદેસર અને અનિયમિત હતી.આ નિમણૂક મંજૂર થયેલા પદ પર નહોતી.વિકાસ કમિશનરની કોઈ મંજૂરી મળી ન હતી.ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨૦૩ને એ દલીલ કરવા માટે લાગુ કરવામાં આવી હતી કે પંચાયતમાં ત્રણ કેડરનો સમાવેશ થાય છે અને તે હેઠળ ભરતી અને બઢતીના નિયમો ઘડવામાં આવ્યા છે.જિલ્લા વિકાસ અધિકારીએ વધુમાં દલીલ કરી હતી કે ગ્રામ પંચાયતના કર્મચારીઓ રાજ્યના કર્મચારીઓ નથી અને ગ્રામ પંચાયતના સેવા નિયમો અને નિયમો તેમને લાગુ પડે છે.પંચાયત દ્વારા વધુ સોગંદનામું પણ દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ગ્રામ પંચાયતે સત્તાધિકારી પાસેથી પૂર્વ મંજૂરી માંગી નથી અને નિમણૂક મંજૂર થયેલા પદ પર નથી.કાયવરોહન ગ્રામ પંચાયત રૂપાંતરિત

ગ્રામ પંચાયત નથી અને તેથી અરજદાર પ્રતિવાદી રાજ્ય પાસેથી પેન્શન અને અન્ય નિવૃત્તિ લાભોનો લાભ મેળવવા માટે હકદાર નથી.રૂપાંતરિત ગ્રામ પંચાયતના કર્મચારીઓને ઉપલબ્ધ લાભોના મુદ્દા પર ૧૭/૧૦/૧૯૮૩ ના સરકારી ઠરાવને અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો હતો.૧૯૮૩ના ઠરાવમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે રૂપાંતરિત ગ્રામ પંચાયતના તમામ કર્મચારીઓ કે જેઓ ૧૧/૨/૧૯૬૯ પછી નિવૃત્ત થયા છે તેઓ પેન્શનરી લાભ મેળવવા માટે હકદાર રહેશે.કાયવરોહન ગ્રામ પંચાયતનું નામ તારીખના ૨૯/૯/૧૯૯૨ ઠરાવમાં યોગ્ય રીતે રૂપાંતરિત ગ્રામ પંચાયતો અને નગરપાલિકાઓની યાદીમાં નહોતું.

૩.૫ અરજદારે આવા સોગંદનામાઓ માટે પ્રત્યુત્તર દાખલ કર્યો હતો જેમાં જણાવ્યું હતું કે ૧૯૬૩નો પંચાયત કાયદો અમલમાં આવ્યો તે પહેલાં ૧૯૬૨માં તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.તે સમયે પંચાયત પાસે ઠરાવ પસાર કરીને કર્મચારીની નિમણૂક કરવાની સત્તા હતી અને અરજદારને તેની નિવૃત્તિ સુધી ચાલુ રાખવામાં આવ્યો હતો અને તેની નિવૃત્તિ સુધી કોઈ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી પ્રતિવાદીઓને તેને એક મુદ્દો બનાવતા અટકાવવામાં આવ્યા હતા.અરજદારે જણાવ્યું હતું કે તેમની નિમણૂક ગેરકાયદેસર અને અનિયમિત હોવાનું પંચાયત હવે કહી શકે તેમ નથી.જ્યારે અરજદારની નિમણૂક કરવામાં આવી ત્યારે કોઈ નિયમો અસ્તિત્વમાં નહોતા અને તેથી પંચાયતે એક ઠરાવ પસાર કરીને તેમની નિમણૂક કરી હતી જે તે સમયે નિમણૂકની નિયમિત

અને માન્ય રીત હતી.પ્રતિવાદી દ્વારા કલ્પના કરવામાં આવેલી પ્રક્રિયા એવી પ્રક્રિયા ન હતી જેનું પાલન કરી શકાયું હોત કારણ કે અરજદારની નિમણૂક ૧૯૬૩ પહેલાં કરવામાં આવી હતી.એક વધારાનું સોગંદનામું પણ દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં વિવિધ ઠરાવો નોંધવામાં આવ્યા હતા.લેટર્સ પેટન્ટ અપીલમાં પણ એક સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં ટૂંકમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે સરકારે ગ્રામ/નગર પંચાયતો સાથે કામ કરતા કર્મચારીઓને પેન્શન આપવાનો નિર્ણય લીધો છે જેમની નિમણૂક ૧/૪/૧૯૬૩ થી ૫/૬/૧૯૮૪ સુધી કરવામાં આવી હતી.૧૯૭૮ માં ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને ગ્રામ/નગર પંચાયતોને નિમણૂકની સત્તા આપવામાં આવી હતી અને તે સમયગાળા દરમિયાન ગ્રામ/નગર પંચાયતો દ્વારા ઘણી નિમણૂકો કરવામાં આવી હતી અને તેથી રાજ્ય સરકારે ૧૯૬૩ થી ૧૯૮૪ સુધી નિમણૂક કરાચેલા કર્મચારીઓની સેવાઓને નિયમિત કરવાનો નિર્ણય લીધો હતો.રાજ્ય સરકાર દ્વારા તમામ ડીડીઓને સંબોધવામાં આવેલા ૯/૯/૧૯૯૬ તારીખના પત્રનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો કે ૧/૪/૧૯૬૩ અને ૬/૭/૧૯૭૮ વચ્ચે ભરતી કરાચેલા આવા કર્મચારીઓની યાદી તૈયાર કરવામાં આવે અને પૂર્વલક્ષી અસર સાથે આવી નિમણૂકો માટે મંજૂરી મેળવવા માટે દરખાસ્ત સાથે મોકલવામાં આવે.પત્રમાં વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે ગ્રામ/નગર પંચાયત દ્વારા મંજૂર

કરવામાં આવેલી જગ્યાઓ પર ૧૦/૭/૧૯૭૮ અને ૫/૭/૧૯૮૪ વચ્ચે કરવામાં આવેલી નિમણૂકોને માન્ય નિમણૂકો તરીકે ગણવામાં આવશે.

૩.૬ પંચાયતોના ગ્રામીણ આવાસ અને ગ્રામીણ વિકાસ વિભાગના અવર સચિવ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવેલી અપીલમાં રાજ્યએ પ્રત્યુત્તર દાખલ કર્યો હતો. ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨૦૩ પર વ્યાપક નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી હતી અને એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે અરજદારનો કેસ કાનૂની જોગવાઈઓ અને નિયમોના કાર્યક્ષેત્રમાં આવતો નથી અને ઉપરોક્ત નિમણૂક અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર નહોતી. આર. કે. સોની (સુપ્રા) ના કેસમાં ૧૭/૧૦/૧૯૮૩ પરના ચુકાદાને અનુસરીને એક ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં ૧૧/૨/૧૯૬૯ પર સેવામાં રહેલા અને નિવૃત્ત થયેલા અથવા ત્યારબાદ અવસાન પામેલા રૂપાંતરિત પંચાયતોના નિયમિત કર્મચારીઓને નિવૃત્તિ વિષયક લાભો આપવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો. ૧/૪/૧૯૬૩ થી ૯/૭/૧૯૭૮ વચ્ચે કરવામાં આવેલી નિમણૂકો માટે જિલ્લા વિકાસ અધિકારીની મંજૂરી મેળવવા માટે દરખાસ્તો તાત્કાલિક કરવામાં આવવી જોઈએ. રાજ્યએ અરજદારના દાવાને નકારી કાઢ્યો હતો, જેમણે મેન્ડરડા અને ઓખા ગ્રામ પંચાયતોના કેસોમાં આ આધાર પર નિર્ભરતા મૂકી હતી કે ઉપરોક્ત પંચાયતોને ગ્રામ પંચાયતોમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવી હતી, જેમના

કર્મચારીઓને કાં તો કર્મચારીઓની ફાળવણી કરવામાં આવી હતી અથવા યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી ભરતી કરવામાં આવી હતી.

૩.૭ પક્ષકારો વચ્ચેની આવી હરીફાઈ દલીલોના આધારે, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે હરિજન પાનીબેન દુદાભાઈ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય (સિવિલ અપીલ નંબર ૫૪૪૧/૨૦૧૬ જે એસ.એલ.પી. (સી) નંબર ૨૩૨૪/૨૦૧૦ માંથી ઉદ્ભવે છે) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખીને ૫/૦૮/૨૦૧૬ ના તેમના મૌખિક ચુકાદા દ્વારા એવું માન્યું હતું કે નિર્વિવાદપણે અરજદારની નિમણૂક વર્ષ ૧૯૬૨માં એટલે કે ગ્રામ પંચાયત સેવા (વર્ગીકરણ અને ભરતી) નિયમો, ૧૯૬૭ પહેલા કરવામાં આવી હતી અને તેથી તે હરિજન પાનીબેન (સુપ્રા) ના કેસમાં તારણો દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે.તદનુસાર પંચાયતને નવી દરખાસ્ત તૈયાર કરવા અને તેને સરકારને મોકલવા માટે નિર્દેશ જારી કરવામાં આવ્યો હતો અને સરકારને આ કેસમાં યોગ્ય નિર્ણય લેવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૩.૮ વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદા સામે રાજ્ય અને પંચાયત સત્તામંડળો બંને અમારી સામે અપીલ કરી રહ્યા છે.

૪. વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ શ્રી ધવન જયસ્વાલે વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદાની આકરી ટીકા કરી છે.પંચાયત સત્તામંડળો વતી અપીલમાં વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી સેજલ માંડવિયાએ તેમની રજૂઆતને સમર્થન આપ્યું છે.

૪.૧ શ્રી જયસ્વાલે આ રીતે દલીલ કરી છે:

(i) લર્નડ સિંગલ જજ એ સમજવામાં નિષ્ફળ ગયા કે આર. કે. સોની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં ચુકાદો આ કેસની હકીકતોમાં લાગુ પડતો નથી.તે રૂપાંતરિત પંચાયતોના કિસ્સામાં લાગુ પડતી હતી અને કાયવરોહન ગ્રામ પંચાયત નામની હાલની પંચાયત રૂપાંતરિત પંચાયત નહોતી.સરકારના ઠરાવો અનુસાર, પેન્શન અને નિવૃત્તિ વિષયક લાભો માત્ર એવી પંચાયતોને જ ચૂકવી શકાય છે જેઓ પંચાયતોમાં પરિવર્તિત થઈ ગઈ હતી.

(ii) હરિજન પાનીબેન (સુપ્રા) નો કેસ એવો હતો કે જ્યાં ઓખા નગરપાલિકા એક રૂપાંતરિત પંચાયત હતી અને તથ્યો પર સુપ્રીમ કોર્ટે શોધી કાઢ્યું હતું કે તેમાં નિમણૂક મંજૂર કરેલા પદ પર કરવામાં આવી હતી, જ્યારે વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં, તે પંચાયત અને રાજ્યના સોગંદનામા પરથી સ્પષ્ટ હતું કે અરજદારની નિમણૂક ગુજરાત પંચાયત

અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨૦૩ અનુસાર યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી કરવામાં આવી ન હતી અને તેથી ઉપરોક્ત ચુકાદો લાગુ થશે નહીં.આ રજૂઆતના સમર્થનમાં, વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલે ૨૭/૧/૨૦૧૭ પર લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નંબર ૧૦૯૯/૨૦૧૬ માં પ્રસ્તુત દહ્યાભાઈ વાજેસિંગ અંજના પટેલ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો, જેમાં ડિવિઝન બેન્ચે અવલોકન કર્યું હતું કે હરિજન પાનીબેન (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં તે સ્પષ્ટ રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે કર્મચારી મંજૂર કરેલ માળખામાં પદ ધરાવે છે.ડિવિઝન બેન્ચે અવલોકન કર્યું હતું કે જો કોઈની ગ્રામ પંચાયતની મંજૂર કરેલી રચનાની અંદરના પદ પર નિમણૂક કરવામાં આવે છે, તો તે ગ્રામ પંચાયત દ્વારા મંજૂર ન હોય તેવા પદ પર નિમણૂક કરાયેલ વ્યક્તિ કરતાં સંપૂર્ણપણે અલગ પાયા પર ઊભો છે.ડિવિઝન બેન્ચે વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદાને સમર્થન આપ્યું હતું, જેના દ્વારા નિવૃત્તિ વિષયક લાભો માટેની અરજદારની અરજીને ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

શ્રી જયસ્વાલે આવી રજૂઆતના સમર્થનમાં વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૧૪૮૮૯/૨૦૧૩ માં જગદીશભાઈ મોહનભાઈ વિદ્વા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં લર્નડ સિંગલ જજના ચુકાદાને પણ અમલમાં મૂક્યો હતો.આ એક એવો કેસ હતો જેમાં બિન-ધર્માતરિત ગ્રામ

પંચાયતના અરજદારે પેન્શન માટે કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો હતો અને બિન-ધર્માતરિત પંચાયતના પંચાયત કર્મચારીને નિવૃત્તિ વિષયક લાભો ઉપલબ્ધ ન હોવાના આધારે અરજી ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

(iii) વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે આ નિમણૂક નિયમો સાથે સુસંગત ન હતી અને ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨૦૩ની જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા પછી કરવામાં આવી હતી. પેન્શન અને નિવૃત્તિ વિષયક લાભોનો લાભ એવા કર્મચારીને આપી શકાતો ન હતો કે જેમની નિમણૂક ગેરકાયદેસર હતી અને વિકાસ કમિશનરની મંજૂરી વિના હતી. ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની જોગવાઈઓ પર વ્યાપક નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી હતી, જે અધિનિયમની કલમ ૨૦૩માં પંચાયત સેવાઓ સંબંધિત વિગતવાર પ્રક્રિયા નક્કી કરવામાં આવી હતી અને એકવાર તે જાણવા મળ્યું કે કર્મચારીની નિમણૂકમાં ઉલ્લંઘન થયું હતું, કારણ કે આવી પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું, કર્મચારીની નિમણૂક આવા નિયમો અનુસાર ન કરવામાં આવી હતી અને મંજૂર કરેલા પદ પર ન હોવાથી તેને નિવૃત્તિ વિષયક લાભોનો લાભ મળી શક્યો ન હતો કારણ કે તેની નિમણૂક પોતે જ શરૂથી રદબાતલ હતી.

પ. અહીં અરજદાર-પ્રતિવાદી વતી હાજર રહેલા શ્રી નિપિન મહેતાએ વિદ્વાન સિંગલ જજના નિર્ણયને ટેકો આપ્યો હતો.શ્રી મહેતાએ સૂચવ્યું હતું કે, આર. કે. સોની (સુપ્રા) ના કેસમાં બંધારણીય ખંડપીઠે આપેલા બંધનકર્તા નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને રાજ્ય માટે રૂપાંતરિત વિરુદ્ધ બિન-રૂપાંતરિત ગ્રામ પંચાયતોના સૂક્ષ્મ વિભાજન હાથ ધરવાની છૂટ નથી.

પ.૧ રિલાયન્સને હલોલ નગર પંચાયત દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૧૨૦૫/૧૯૭૮ માં આપવામાં આવેલા ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદા પર પણ મૂકવામાં આવ્યું હતું.નગર પંચાયતે પંચાયત અને તેના કર્મચારીઓને આર. કે. સોનીના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને આપવામાં આવતી સમાન અને સમાન સારવાર આપવાના નિર્દેશો માટે કોર્ટનો દરવાજો ખખડાવ્યો હતો અને વિનંતી કરી હતી કે તેમને પગાર સુધારાનો લાભ આપવામાં આવે.રાજ્ય સરકારનું વલણ એ હતું કે ૧૯૭૮ના સુધારા કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને પંચાયત સેવા એક અલગ સેવા હતી.ડિવિઝન બેન્ચે ૮ જી. એલ. આર. ૮૩૩માં નોંધાયેલા જી. એલ. શુક્લા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના કેસના નિર્ણય પર પીછેહઠ કરી હતી, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ભૂતપૂર્વ મ્યુનિસિપલ કર્મચારીઓ આર. કે. સોનીના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને પંચાયત સેવામાં આવવા પર લાભ મેળવવા હકદાર છે.

૫.૨ શ્રી મહેતાએ દાખલ કરેલા પ્રત્યુત્તર પર અને હરિજન પાનીબેન (ઉપરોક્ત) ના એ સૂચન પર પણ વ્યાપક આધાર રાખ્યો હતો કે નિમણૂકની ગેરકાયદેસરતા/અનિયમિતતાના મુદ્દે આવવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી, કારણ કે સંબંધિત સમયે પંચાયત કોઈપણ ભરતી નિયમોની ગેરહાજરીમાં ઠરાવો પસાર કરીને આવી નિમણૂકો કરી શકે છે.ગ્રામ પંચાયતે ઠરાવો દ્વારા એક સંસ્થા તરીકે કામ કરવું પડ્યું હતું અને તેથી નિમણૂક કાયદા અનુસાર હતી.

૫.૩ વધારાના સોગંદનામા સાથે રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા ઠરાવો સૂચવે છે કે ઉપરોક્ત ઠરાવોમાં જે નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું હતું તે ૧/૪/૧૯૬૩ થી ૧૯૭૮ અને ૧૯૮૪ પછીના સમયગાળામાં ભરતી કરાયેલા કર્મચારીઓના સંબંધમાં હતું અને આવા કિસ્સાઓમાં ૯/૯/૧૯૯૬ ના પત્ર અનુસાર પદોની મંજૂરી/નિયમિતતા માટે દરખાસ્તો રજૂ કરવાની હતી.આ કિસ્સામાં, પંચાયત અધિનિયમ અને નિયમો અમલમાં આવ્યા તે પહેલાં નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને તેથી સરકારના ઠરાવ અનુસાર કાયદો અમલમાં આવ્યો તે પહેલાં કરવામાં આવેલી નિમણૂકમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા અથવા અનિયમિતતા નહોતી.સંબંધિત સમયે, પંચાયત એટલે કે ગ્રામ પંચાયત માત્ર ત્યારે જ કાર્યવાહી કરી શકે છે જ્યારે ઠરાવો અને અરજદારની નિમણૂકનો ઠરાવ રેકૉર્ડ પર છે જે સૂચવે છે કે અરજદારની નિમણૂકમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા અથવા અનિયમિતતા નહોતી.

૬. આ અપીલમાં સામેલ મુદ્દાઓને જોતાં, બંને પક્ષો એ વાત પર વિવાદ કરતા નથી કે મુદ્દાનું કેન્દ્રબિંદુ આર. કે. સોની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નિર્ણય છે જે કેસને સંચાલિત કરે છે અને તે જ મુદ્દાનું સમાધાન કરશે, શું અરજદાર કે જે બિન-રૂપાંતરિત ગ્રામ/નગર પંચાયત/નગરપાલિકાનો કર્મચારી છે તે પેન્શન મેળવવા માટે હકદાર હશે કે કેમ.

૭. તેથી, અમે આર. કે. સોની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ચર્ચા કરાયેલ કાયદાનું વિશ્લેષણ શરૂ કરીશું.આર. કે. સોની (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં વિવિધ પંચાયત સંસ્થાઓ હેઠળ કામ કરતા કર્મચારીઓને સરેલા અને દેસાઈ પગાર પંચના લાભથી એકમાત્ર આધાર પર વંચિત રાખવામાં આવ્યા હતા કે તેઓ પંચાયત સંસ્થાઓ હેઠળ કામ કરવા આવ્યા તે પહેલાં તેઓ નગરપાલિકાઓ (સ્થાનિક સંસ્થાઓ) માં કાર્યરત હતા જ્યારે અન્ય સરકારી કર્મચારીઓ હતા, જોકે ઉચ્ચ પદાનુક્રમના પંચાયત કર્મચારીઓને આવા લાભ આપવામાં આવ્યા હતા.કર્મચારીઓ ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં સફળ થયા અને સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી.સુપ્રીમ કોર્ટે ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને અવલોકન કર્યું હતું કે ગ્રામ પંચાયત, નગર પંચાયત, તાલુકા પંચાયત અને જિલ્લા પંચાયત એ કાયમી ઉત્તરાધિકાર અને સામાન્ય સીલ સાથે કોર્પોરેટ સંસ્થાઓ છે.બોમ્બે

કાયદાઓમાંથી ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમના કાયદાનો ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્ય "નિરીક્ષણના પ્રવાસ" માં સંક્ષિપ્તમાં દર્શાવવામાં આવ્યો છે, જેમ કે કોર્ટે તેને પંચાયત અધિનિયમ ગણાવ્યો હતો. ચુકાદાના સંબંધિત ફકરાઓ એ બતાવવાના અમારા પ્રયાસને સમર્થન આપશે કે પંચાયત એક સ્થાનિક-સ્વ-સરકારી સંસ્થા છે, જેમાં રાજ્ય માલિક છે. પંચાયત પ્રણાલીના માળખાની ચર્ચા કરતા સંબંધિત પેરાસ નીચે મુજબ છે:

“૬. આ તબક્કે, આપણે ઉદ્દેખ કરી શકીએ કે ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ના કાયદા પહેલા, ગુજરાત રાજ્યમાં બોમ્બે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૫૮, બોમ્બે સ્થાનિક બોર્ડ અધિનિયમ, ૧૯૨૩, બોમ્બે જિલ્લા મ્યુનિસિપલ અધિનિયમ, ૧૯૦૧ અને બોમ્બે મ્યુનિસિપલ બરો અધિનિયમ, ૧૯૨૫ અમલમાં હતા. બોમ્બે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ ૧૯૫૮ અને બોમ્બે સ્થાનિક બોર્ડ અધિનિયમ, ૧૯૨૩ ગુજરાત ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૩૨૫ અને ૩૨૬ દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યા છે. બોમ્બે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૫૮ હેઠળ ગામ તરીકે જાહેર કરાયેલ સ્થાનિક વિસ્તાર અને તે અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલી પંચાયતને ગુજરાત ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ હેઠળ ગ્રામ અને પંચાયત માનવામાં આવે છે. જૂની ગ્રામ પંચાયતોના સચિવો અને તમામ અધિકારીઓ અને

સેવકો નવી ગ્રામ પંચાયતોના સચિવો, અધિકારીઓ અને સેવકો હશે.સ્થાનિક વિસ્તાર માટે બોમ્બે સ્થાનિક બોર્ડ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલ જિલ્લા સ્થાનિક બોર્ડનું વિસર્જન થવાનું છે.નિયત દિવસની તરત પહેલાં જિલ્લા સ્થાનિક બોર્ડ પીમાં નિહિત તમામ મિલકત સ્થાનિક વિસ્તાર માટે રચાયેલી જિલ્લા પંચાયતને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવે છે, જેને અનુગામી પંચાયત કહેવામાં આવે છે.જિલ્લા સ્થાનિક બોર્ડની નોકરીમાં કાર્યરત તમામ અધિકારીઓ અને નોકરોને સમાન રીતે અનુગામી પંચાયતની સેવામાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે તેવું માનવામાં આવે છે.જ્યાં ગુજરાત ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૯ હેઠળ સ્થાનિક વિસ્તારોને ગ્રામ અથવા નગર જાહેર કરવામાં આવે છે અને આવા વિસ્તારો બોમ્બે જિલ્લા મ્યુનિસિપલ અધિનિયમ અથવા બોમ્બે મ્યુનિસિપલ બરો અધિનિયમ હેઠળ મ્યુનિસિપલ જિલ્લા અથવા મ્યુનિસિપલ બરોની મર્યાદાને અનુરૂપ હોય, ત્યાં ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૩૦૭ દ્વારા જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે આવા સ્થાનિક વિસ્તારમાં અગાઉ કાર્યરત નગરપાલિકા અસ્તિત્વમાં રહેશે નહીં અને આવી નગરપાલિકાના કાઉન્સિલરો ગ્રામ અથવા નગર માટે ૨૯૬ વયગાળાની ગ્રામ પંચાયત અથવા વયગાળાની નગર પંચાયતની રચના કરશે.એવી પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે સ્થાનિક

વિસ્તારોને ગ્રામ અથવા નગર તરીકે જાહેર કરવાની તારીખની તરત પહેલાં નગરપાલિકામાં કાર્યરત તમામ અધિકારીઓ અને સેવકો વચગાળાની પંચાયતના અધિકારીઓ અને સેવકો હશે.

૭. આમ વ્યાપક રીતે, બોમ્બે સ્થાનિક બોર્ડ અધિનિયમ હેઠળ જિલ્લા સ્થાનિક બોર્ડને જિલ્લા પંચાયતો, બોમ્બે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ હેઠળ ગ્રામ પંચાયતો અને બોમ્બે જિલ્લા મ્યુનિસિપલ અધિનિયમ અને બોમ્બે મ્યુનિસિપલ બરો અધિનિયમ હેઠળ નગરપાલિકાઓને ગ્રામ અથવા નગર પંચાયતો તરીકે રૂપાંતરિત કરવામાં આવે છે, જે વસ્તીના આધારે છે. જિલ્લા સ્થાનિક બોર્ડમાં કાર્યરત અધિકારીઓ અને નોકરોની જિલ્લા પંચાયતોની સેવામાં બદલી કરવામાં આવે છે; જૂની ગ્રામ પંચાયતમાં કાર્યરત સચિવો, અધિકારીઓ અને નોકરો સચિવો બને છે, નવી ગ્રામ પંચાયતોના અધિકારીઓ અને નોકરો બને છે અને નગરપાલિકાઓમાં કાર્યરત અધિકારીઓ અને નોકરો વચગાળાની પંચાયતોના અધિકારીઓ અને નોકરો બને છે.

૮. કાયદાની જોગવાઈઓનું અમારું નિરીક્ષણ (જો કોઈ આવી અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરી શકે તો) ચાલુ રાખવા માટે, કાયદાની કલમ ૮૮ દરેક ગ્રામ પંચાયતને તેના અધિકારક્ષેત્રના વિસ્તારમાં, અને

જ્યાં સુધી તેના નિકાલ પરનું ભંડોળ પરવાનગી આપે ત્યાં સુધી, અનુસૂચિ I માં નિર્દિષ્ટ તમામ અથવા કોઈપણ બાબતોના સંદર્ભમાં વાજબી જોગવાઈ કરવાની સત્તા આપે છે. અનુસૂચિ I 'સ્વચ્છતા અને આરોગ્ય' જાહેર કાર્યો ', ' શિક્ષણ અને સંસ્કૃતિ ', આત્મરક્ષા અને ગ્રામ સંરક્ષણ', 'આયોજન અને વહીવટ', 'સામુદાયિક વિકાસ, કૃષિ, જંગલો અને ગોચર જમીનની જાળવણી', ' પશુપાલન ', ' ગ્રામોદ્યોગ 'અને' જમીન પી મહેસૂલનો સંગ્રહ '.આ દરેક મથાળા હેઠળ અસંખ્ય વિષયો નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવ્યા છે.જમીન મહેસૂલની વસૂલાતના સંદર્ભમાં કલમ ૧૪૯ દ્વારા વધુ સ્પષ્ટ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે સરકાર, જમીન મહેસૂલ સંહિતા અથવા અન્ય કોઈ કાયદામાં ગમે તે હોય તે છતાં, દરેક ગ્રામ પંચાયત અને દરેક નગર પંચાયતને, જમીન મહેસૂલની વસૂલાત અને જમીન મહેસૂલની બાકી રકમ અને જમીન મહેસૂલ સંહિતા હેઠળ ગ્રામ એકાઉન્ટન્ટના અન્ય તમામ કાર્યો અને ફરજો તરીકે વસૂલ કરી શકાય તેવી બાકી રકમના સંબંધમાં, ગ્રામ એકાઉન્ટન્ટ અથવા પટેલ અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિના કોઈપણ અથવા તમામ કાર્યો અને ફરજો, જે કોઈ પણ નામથી ઓળખાય છે, તે સોંપશે.કલમ ૧૫૦ એ જોગવાઈ કરે છે કે કલમ ૧૪૯ હેઠળ આ રીતે સોંપવામાં આવેલી પંચાયત જમીન મહેસૂલની વસૂલાત અને ગ્રામ અથવા નગરની અન્ય બાકી રકમ માટે જવાબદાર રહેશે.

૯. અનુસૂચિ E. માં ઉલ્લેખિત કાર્યો ઉપરાંત કલમ ૮૯ પંચાયત પર કેટલીક અન્ય ફરજો અને કાર્યો લાદે છે.ઉદાહરણ તરીકે, પંચાયત, અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદામાં રહેલા વિસ્તારમાં, માધ્યમિક શિક્ષણ સહિત વિસ્તારના રહેવાસીઓના આરોગ્ય, સલામતી, શિક્ષણ, આરામ, સગવડ અથવા સામાજિક અથવા આર્થિક અથવા સાંસ્કૃતિક કલ્યાણને પ્રોત્સાહન આપતા અન્ય કોઈ કાર્ય અથવા પગલાં લઈ શકે છે.પંચાયત દ્વારા અનુસૂચિત જાતિઓ અને અનુસૂચિત જનજાતિઓ અને અન્ય પછાત વર્ગોની સ્થિતિમાં સુધારો કરવા માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા સમયાંતરે આપવામાં આવતા અથવા જારી કરવામાં આવતા નિર્દેશો અથવા આદેશોનું પાલન કરવું પણ જરૂરી છે.

૧૦. તાલુકા અને જિલ્લા પંચાયતોને અનુક્રમે કલમ ૧૧૭ અને ૧૩૭ દ્વારા અનુસૂચિ II અને III માં નિર્દિષ્ટ બાબતોના સંદર્ભમાં વાજબી જોગવાઈ કરવી જરૂરી છે. અનુસૂચિ II માં સંખ્યાબંધ વિષયો 'સ્વચ્છતા અને આરોગ્ય', 'સંદેશાવ્યવહાર', 'શિક્ષણ અને સંસ્કૃતિ', 'સામાજિક શિક્ષણ', 'સામુદાયિક વિકાસ', 'કૃષિ અને સિંચાઈ', 'પશુપાલન', 'ગ્રામ અને લઘુ ઉદ્યોગો', 'નિગમ' હેઠળ સૂચિબદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે.'મહિલા કલ્યાણ ', ' સમાજ કલ્યાણ ', ' રાહત ',

આંકડાનો સંગ્રહ ', ' ટ્રસ્ટ ', ' વન ', ' ગ્રામીણ આવાસ 'અને' માહિતી
' .આઈ. ડી. અનુસૂચિ III, તેવી જ રીતે, સંખ્યાબંધ વિષયો 'સ્વચ્છતા
અને આરોગ્ય', 'જાહેર કાર્યો', 'શિક્ષણ અને અન્ય સાંસ્કૃતિક
પ્રવૃત્તિઓ', 'વહીવટ', 'સામુદાયિક વિકાસ', 'કૃષિ', 'પશુપાલન',
'ગ્રામ અને નાના ઉદ્યોગો', 'સમાજ કલ્યાણ', 'રાહત' અને 'નાની
સિંચાઈ યોજનાઓ' શીર્ષક હેઠળ ગણવામાં આવે છે.

૧૧. કલમ ૧૫૫ બોમ્બે અને સૌરાષ્ટ્ર પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિનિયમ
હેઠળ જિલ્લા શાળા બોર્ડ દ્વારા અગાઉ કરવામાં આવતા કાર્યોને તાલુકા
અને જિલ્લા પંચાયતોમાં સ્થાનાંતરિત કરવાની જોગવાઈ કરે છે.

૧૨. કલમ ૧૫૬ જિલ્લા અને તાલુકા પંચાયતોને બોમ્બે સહકારી
મંડળી અધિનિયમ હેઠળ નોંધણી અધિકારી અથવા અન્ય કોઈ
સત્તામંડળની સત્તાઓ અને કાર્યો અને ફરજોની જોગવાઈ કરે છે, જે
નિર્દિષ્ટ થઈ શકે છે.

૧૩. કલમ ૧૫૭ રાજ્ય સરકાર અથવા સરકારના કોઈપણ અધિકારી
દ્વારા અમલમાં મુકાયેલી અથવા અમલમાં મુકાયેલી કોઈપણ
બાબતોને લગતી સત્તાઓ, કાર્યો અને ફરજો જિલ્લા પંચાયતોને

ટ્રાન્સફર કરવાની જોગવાઈ કરે છે, જે કોઈ પણ કાયદા હેઠળ રાજ્ય વિધાનસભા અમલમાં મૂકવા માટે સક્ષમ છે, અથવા અન્યથા રાજ્યની કારોબારી સત્તામાં છે.આવા કાર્યોના હસ્તાંતરણ પર, સરકારે જિલ્લા પંચાયતોને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા અને આ રીતે સ્થાનાંતરિત કાર્યો અને ફરજો નિભાવવા માટે સક્ષમ બનાવવા માટે જરૂરી હોય તેવા ભંડોળ અને કર્મચારીઓની ફાળવણી પણ જિલ્લા પંચાયતોને કરવી જરૂરી છે.કલમ ૧૫૭ (૨) એ વિષયોનો ઉલ્લેખ કરે છે જે ખાસ કરીને જિલ્લા પંચાયતોને ટ્રાન્સફર કરી શકાય છે.કલમ ૧૫૭ (૩) વધુમાં જોગવાઈ કરે છે કે પેટા-કલમ (૧) અને (૨) હેઠળ સત્તાઓ, કાર્યો અને ફરજોના હસ્તાંતરણ પર, જિલ્લા પંચાયત, જો રાજ્ય સરકાર આમ નિર્દેશ કરે અને સરકારની અગાઉની મંજૂરી સાથે, તેને ગોંધા કોઈપણ પંચાયતને આ રીતે હસ્તાંતરિત કરેલા કોઈપણ કાર્યો, સત્તાઓ અને ફરજો સોંપશે અને આવી પંચાયતોને આવા સોંપવામાં આવેલા કાર્યો અને ફરજો નિભાવવા માટે પંચાયતને સક્ષમ બનાવવા માટે જરૂરી હોય તેવા ભંડોળ અને કર્મચારીઓની ફાળવણી કરશે.

૧૪. કલમ ૧૫૮ એ જોગવાઈ કરે છે કે પંચાયત કાર્યોની સૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ બાબતને લગતા કોઈપણ કાર્યો અને ફરજો, જે અગાઉ રાજ્ય સરકાર દ્વારા કરવામાં આવતી હતી, તે જિલ્લા

પંચાયતોને પૂરા પાડવામાં આવેલા ભંડોળ અને તેના માટે કાર્યરત કર્મચારીઓ સાથે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવશે.આવી ટ્રાન્સફર પર, જિલ્લા પંચાયત, સરકારની મંજૂરીને આધિન, તેને ગૌણ કોઈપણ પંચાયતને આ રીતે ટ્રાન્સફર કરેલા કોઈપણ કાર્યો અને ફરજો સોંપી શકે છે.

૧૫. કાયદાની કલમ ૯૬ રાજ્ય સરકારને પંચાયતની ખુદી જગ્યાઓ, કચરો, ખાલી અથવા ચરાઈની જમીન અથવા જાહેર રસ્તાઓ, શેરીઓ, પુલો, ખાડાઓ, ખાડાઓ અને વાડ, કુવાઓ, નદીના કાંઠાઓ, ઝરણાંઓ, તળાવો, નાળાં, નહેરો, જળમાર્ગો, વૃક્ષો અથવા ગ્રામ અથવા નગરની અન્ય કોઈપણ મિલકતમાં નિહિત કરવા માટે અધિકૃત કરે છે.

૧૬. કલમ ૯૯ ગ્રામ અને નગર ભંડોળની રચના માટે જોગવાઈ કરે છે.દરેક ગ્રામ અને નગર પાસે ગ્રામ ભંડોળ અથવા નગર ભંડોળ નામનું ભંડોળ હોવું જોઈએ, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે સાથે, આ કાયદા હેઠળ પંચાયત દ્વારા લાદવામાં આવેલા અથવા તેને સોંપવામાં આવેલા કોઈપણ કરવેરા અથવા ફીની આવક, રાજ્ય સરકાર અથવા તાલુકા પંચાયત અથવા જિલ્લા પંચાયત દ્વારા ભંડોળમાં ફાળો આપવામાં આવેલી રકમ અને રાજ્ય સરકાર અથવા તાલુકા પંચાયત

અથવા જિલ્લા પંચાયત અથવા જિલ્લા વિકાસ ભંડોળમાંથી અથવા અન્યથા લોન દ્વારા પ્રાપ્ત થતી તમામ રકમ ચૂકવવાની હોય છે.

૧૭. કલમ ૧૧૯ તાલુકા પંચાયતમાં તાલુકા પંચાયત દ્વારા બાંધવામાં આવેલ દરેક માર્ગ નિર્માણ અને અન્ય કાર્ય રાજ્ય સરકાર દ્વારા તાલુકા પંચાયતને હસ્તાંતરિત કરવામાં આવેલી કોઈપણ જમીન અથવા મિલકત અને અન્ય કોઈ પંચાયત દ્વારા હસ્તાંતરિત કરવામાં આવેલી કોઈપણ જમીન અથવા મિલકતને નિહિત કરે છે. કલમ ૧૩૯ જિલ્લા પંચાયતમાં દરેક માર્ગ ૨૯૯ પંચાયત દ્વારા બાંધવામાં આવેલ મકાન અથવા અન્ય કામ, રાજ્ય સરકાર દ્વારા જિલ્લા પંચાયતને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવેલી કોઈપણ જમીન અથવા મિલકત અને અન્ય કોઈ પંચાયત દ્વારા જિલ્લા પંચાયતને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવેલી કોઈપણ જમીન અથવા અન્ય મિલકત નિહિત કરે છે.

૧૮. હવે અમે આ તબક્કે સેવાઓને લગતી જોગવાઈઓનો અનુકૂળ રીતે ઉલ્લેખ કરી શકીએ છીએ. કલમ ૧૦૨માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે દરેક ગ્રામ પંચાયત અને નગર પંચાયત માટે એક સચિવ હશે, જેની નિમણૂક નિયમો અનુસાર કરવામાં આવશે. નિયમો, અલબત્ત, કલમ ૩૨૩ હેઠળ સરકાર દ્વારા બનાવવાના હોય છે. કલમ ૧૦૨ એ

પણ જોગવાઈ કરે છે કે ગ્રામ પંચાયત અને નગર પંચાયતે કલમ ૨૦૩ હેઠળ નિર્ધારિત કરી શકાય તેવા અન્ય સેવકોને ચૂસી શકે છે, જેમની નિમણૂક આવા અધિકારી દ્વારા અને નિયત કરવામાં આવે તેવી સેવાની શરતો સાથે કરવામાં આવશે. 'નિર્ધારિત 'ફરીથી' નો અર્થ 'નિયમો દ્વારા નિર્ધારિત' થાય છે અને નિયમો સરકાર દ્વારા બનાવવાના હોય છે. વધુમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ગ્રામની વસ્તી અને તેની આવકને ધ્યાનમાં રાખીને રાજ્ય સરકાર નિર્દેશ આપી શકે છે કે ગ્રામ પંચાયતોના જૂથમાં માત્ર એક જ સચિવ હશે. સચિવે પંચાયતોના તમામ રેકૉર્ડ અને રજિસ્ટર પોતાની કસ્ટડીમાં રાખવા, પંચાયતો વતી રસીદો બહાર પાડવી, કાયદા હેઠળ જરૂરી તમામ નિવેદનો અને અહેવાલો તૈયાર કરવા અને કાયદા હેઠળ સૂચવ્યા મુજબ અન્ય કાર્યો અને ફરજો નિભાવવી જરૂરી છે. પંચાયતના અન્ય સેવકોએ આવા કાર્યો અને ફરજો કરવા અને પંચાયત દ્વારા તેમને લાદવામાં આવે અથવા આપવામાં આવે તેવી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો જરૂરી છે, જે કોઈ પણ નિયમોને આધિન હોય.

૧૯. કલમ ૧૨૨ એવી જોગવાઈ કરે છે કે દરેક તાલુકા પંચાયત માટે એક સચિવ હોવો જોઈએ અને તાલુકા વિકાસ અધિકારી, જે રાજ્ય

સેવાનો અધિકારી હોવો જોઈએ અને પંચાયત હેઠળ નિયુક્ત થવો જોઈએ, તે પંચાયતનો પદેન સચિવ હોવો જોઈએ.કલમ ૧૨૨ વધુમાં જોગવાઈ કરે છે કે તાલુકા પંચાયતમાં કલમ ૨૦૩ હેઠળ નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા અન્ય અધિકારીઓ અને સેવકો હશે, જેમની નિમણૂક, નિયત કરવામાં આવે તેવી સેવાની શરતો સાથે, આવા અધિકારી દ્વારા થઈ શકે છે.

૨૦. તેવી જ રીતે, કલમ ૧૪૨માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જિલ્લા પંચાયત હેઠળ નિયુક્ત જિલ્લા વિકાસ અધિકારી જિલ્લા પંચાયતના પદેન સચિવ રહેશે.વધુમાં, જિલ્લા પંચાયતમાં કલમ ૨૦૩ હેઠળ નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા અધિકારીઓ અને સેવકો હશે, જેઓ નિયત કરવામાં આવે તેવી સેવાની શરતો સાથે આવા અધિકારી દ્વારા નિર્ધારિત અને નિયુક્ત કરવામાં આવે તેવા કાર્યો કરશે.અમે અગાઉ કલમ ૧૫૭ અને ૧૫૮ ૩૦૦ નો ઉલ્લેખ કર્યો છે જે જિલ્લા પંચાયતમાં કર્મચારીઓની ફાળવણી અને ટ્રાન્સફરની જોગવાઈ કરે છે જ્યારે તે જોગવાઈઓ હેઠળ સરકાર દ્વારા જિલ્લા પંચાયતોને કાર્યો ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે છે.અમે પહેલેથી જ કલમ ૩૨૬ નો ઉલ્લેખ કર્યો છે જે જોગવાઈ કરે છે કે હાલના જિલ્લા સ્થાનિક બોર્ડની નોકરીમાં તમામ અધિકારીઓ અને નોકરોને અનુગામી જિલ્લા પંચાયતની સેવામાંથી

ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે તેવું માનવામાં આવશે.અમે કલમ ૩૨૫નો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે જે જણાવે છે કે બોમ્બે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ હેઠળ જૂની ગ્રામ પંચાયતોના સચિવો અને તમામ અધિકારીઓ અને સેવકો નવી ગ્રામ પંચાયતોના સચિવો, અધિકારીઓ અને સેવકો હશે.અમે કલમ ૩૦૭નો વધુ ઉલ્લેખ કર્યો છે, જેમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જે નગરપાલિકાઓના સ્થાનિક વિસ્તારોને ગ્રામ અથવા નગર જાહેર કરવામાં આવ્યા હોય તેવા તમામ અધિકારીઓ અને સેવકો આવા ગ્રામ અથવા નગરની વચગાળાની પંચાયતોના અધિકારીઓ અને સેવકો હશે.

૨૧. કલમ ૨૦૩, જે ૧૯૭૮ માં સુધારવામાં આવી તે પહેલાં હતી, પંચાયતના કાર્યો અને ફરજોના નિર્વહનમાં કાર્યરત વ્યક્તિઓ માટે સમાન ધોરણ અને સમાન શરતો લાવવાના હેતુથી પંચાયત સેવાની રચના માટે જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી.આવી સેવા જાહેર કરવામાં આવી હતી, જે રાજ્ય સેવાથી અલગ હશે.પંચાયત સેવામાં આવા વર્ગો, કેડર અને હોદ્દાનો સમાવેશ થતો હતો અને અધિકારીઓની પ્રારંભિક સંખ્યા અને આવા વર્ગો કેડર અને હોદ્દાઓની સંખ્યા એવી હોવી જોઈતી હતી કે જે રાજ્ય સરકાર સમયાંતરે નક્કી કરે.જિલ્લા પંચાયતોને રાજ્ય સરકારની અગાઉની મંજૂરી સાથે સરકાર દ્વારા નક્કી

કરવામાં આવેલા કોઈપણ વર્ગ, કેડર અથવા હોદ્દાઓની સંખ્યામાં ફેરફાર કરવાની સત્તા આપવામાં આવી હતી.આ કેડરમાં જિલ્લા કેડર, તાલુકા કેડર અને સ્થાનિક કેડરનો સમાવેશ થતો હતો.જિલ્લા કેડરના કર્મચારીને કોઈ પણ તાલુકા અથવા જિલ્લાના કોઈપણ હોદ્દા પર બઢતી અથવા બદલી દ્વારા નિયુક્ત કરવા માટે જવાબદાર હતા.તાલુકા કેડરના કર્મચારીને તે જ તાલુકામાં કોઈ પણ ગ્રામ અથવા નગરમાં કોઈ પણ પદ પર બઢતી અથવા બદલી દ્વારા નિયુક્ત કરવા માટે જવાબદાર હતા.સ્થાનિક કેડરના નોકરને તે જ ગ્રામ અથવા નગરમાં કોઈ પણ હોદ્દા પર બઢતી અથવા બદલી દ્વારા નિયુક્ત કરવા માટે જવાબદાર હતા.જિલ્લા તાલુકા અને સ્થાનિક કેડરની જગ્યાઓ ઉપરાંત પંચાયતમાં આવા વર્ગની અન્ય જગ્યાઓ હોઈ શકે છે, જે રાજ્ય સરકાર સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા 'પ્રતિનિયુક્તિ જગ્યાઓ' તરીકે ઓળખાતી જગ્યાઓ નક્કી કરી શકે છે.તેઓ કલમ ૨૦૭ની જોગવાઈઓ અનુસાર ભરવાના હતા.રાજ્ય સરકારને પરીક્ષાઓ યોજીને અથવા અન્યથા ભરતીની રીતનું નિયમન કરતા નિયમો અને પંચાયત સેવામાં નિયુક્ત વ્યક્તિઓની સેવાની ૩૦૧ શરતો અને પંચાયત સેવામાં અધિકારીઓ અને નોકરોની નિમણૂક, બદલી અને બઢતીની સત્તાઓ અને આવા અધિકારીઓ અને નોકરો સામે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી કરવાની સત્તા આપવામાં આવી હતી.પંચાયત સેવામાં આવા

કેડરના સેવકોને રાજ્ય સેવામાં સૂચવ્યા મુજબ કેડરમાં બઢતી માટે હકદાર બનાવવાની જોગવાઈ કરવા માટે નિયમો જરૂરી હતા.પંચાયત સેવામાં જોડાયેલા નોકરોની આંતર-જિલ્લા ટ્રાન્સફરની જોગવાઈ કરવા માટે પણ નિયમો જરૂરી હતા.

૨૨. કલમ ૨૦૩ હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમોને આધિન, પંચાયત સેવામાં હોદ્દાઓ પર નિમણૂક, કલમ ૨૦૫ પૂરી પાડે છે, બઢતી દ્વારા અથવા રાજ્ય સેવાના સભ્યની પંચાયત સેવામાં ટ્રાન્સફર દ્વારા સીધી ભરતી કરવામાં આવશે.કલમ ૨૦૬ રાજ્ય સરકારને સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા પંચાયત સેવાને ફાળવણી કરવાની ફરજ પાડે છે:"(i) કલમ (૧૫૭,૧૫૮ અને ૩૨૫) હેઠળ પંચાયતને ફાળવવામાં આવેલા અથવા ટ્રાન્સફર કરવામાં આવેલા કર્મચારીઓની સંખ્યા, (i એ) કલમ ૩૦૭ હેઠળ વિસર્જિત કરવામાં આવેલા નગરપાલિકાના તમામ અધિકારીઓ અને સેવકો, (ii) આ અધિનિયમ હેઠળ વિસર્જિત કરવામાં આવે તે પહેલાં જિલ્લા સ્થાનિક બોર્ડ અને જિલ્લા શાળા બોર્ડની સેવામાં કાર્યરત તમામ અધિકારીઓ અને સેવકો અને કલમ ૧૫૫ અને ૩૨૬ હેઠળ પંચાયતોમાં તેમની બદલી કરવામાં આવે.વધુમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે આ રીતે ફાળવવામાં આવેલા અધિકારીઓ અને નોકરોને આવી કેડરની

પંચાયતો દ્વારા અને રાજ્ય સરકાર નિર્ધારિત કરે તેવા કાર્યકાળ, મહેનતાણું અને સેવાની અન્ય શરતો પર લેવામાં આવશે.કલમ ૨૦૪ એ જોગવાઈ કરે છે કે, રાજ્ય સરકાર જે નિયમો બનાવી શકે છે તેને આધિન, કોઈ પણ પંચાયત હેઠળ હાલમાં સેવા આપતા પંચાયત સેવાના અધિકારી અથવા સેવકને આપવામાં આવતા પગાર, ભથ્થાં અને અન્ય લાભો માટેનો ખર્ચ તે પંચાયત દ્વારા તેના પોતાના ભંડોળમાંથી પૂરો કરવામાં આવશે.કલમ ૨૦૭ રાજ્ય સરકારને પંચાયત સંસ્થાઓ હેઠળ ભારતીય પી વહીવટી સેવા અને રાજ્યની વર્ગ II સેવાઓના અધિકારીઓની નિમણૂકનો નિર્દેશ આપવા સક્ષમ બનાવે છે.કલમ ૨૦૮ પંચાયતને લોન પર સરકારના કોઈપણ અધિકારીની સેવાઓ મેળવવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.કલમ ૨૧૦ પંચાયત સેવા પસંદગી મંડળની રચના માટે જોગવાઈ કરે છે અને કલમ ૨૧૧ જિલ્લા પંચાયત સેવા પસંદગી સમિતિઓ અને જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ કર્મચારી પસંદગી સમિતિઓની રચના માટે જોગવાઈ કરે છે."

૭.૧ ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨૦૩નું પેરા ૨૧માં વિશ્લેષણ કરતા કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે ૧૯૭૮માં પંચાયત સેવાને જિલ્લા કેડર, તાલુકા કેડર અને સ્થાનિક કેડરની ત્રિસ્તરીય વ્યવસ્થા પૂરી પાડતી એક

અલગ સેવા તરીકે જાહેર કરવામાં આવી હતી.આ કલમ હેઠળ રાજ્ય સરકારને આવા કર્મચારીઓની ભરતી વગેરે માટે નિયમો બનાવવાની સત્તા આપવામાં આવી હતી.આ મુદ્દો કોર્ટ સમક્ષ ત્યારે ઊભો થયો જ્યારે રાજ્ય સરકારે પંચાયત સેવામાં સ્થાનિક કેડરમાં જન્મેલા કર્મચારીઓને પગારમાં સુધારાનો લાભ આપ્યો ન હતો, જોકે આવા લાભો જિલ્લા અને તાલુકા કેડર સુધી લંબાવવામાં આવ્યા હતા.આવા સ્થાનિક કેડર માટે કોઈ પ્રચારના માર્ગો પણ પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા.સ્થાનિક કેડરના આવા કર્મચારીઓ દ્વારા રિટ પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેનો ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા મુખ્ય આધાર પર વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો કે પંચાયત સેવાના સભ્યો સરકારી કર્મચારીઓ ન હતા.ઉચ્ચ કોર્ટે સ્થાનિક કેડર સાથે જોડાયેલા પંચાયત સેવાના સભ્યો સરકારી સેવકો હોવાનું માનીને અરજીઓને મંજૂરી આપી હતી.આ ચુકાદાને દૂર કરવા માટે સરકારે ૧૯૭૮નો વટહુકમ લાવ્યો હતો, જેને બાદમાં ગુજરાત પંચાયત (ત્રીજો સુધારો) અધિનિયમ, ૧૯૭૮ દ્વારા બદલવામાં આવ્યો હતો.

૮. આવા સુધારા પહેલા હાથ પર રહેલા કેસની ગુણવત્તાની ચર્ચા કરતી વખતે ચુકાદો કયા નોંધપાત્ર લક્ષણો સૂચવે છે તે ટૂંકમાં જણાવવાની જરૂર છે:

(૧) આ કાયદાની સંબંધિત જોગવાઈઓના અવલોકન પરનું વ્યાપક અને સામાન્ય ચિત્ર, જે ૧૯૭૮માં તેમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો તે પહેલાં હતું,

તે એ છે કે ગુજરાત વિધાનસભાનો ઉદ્દેશ ગ્રામ, નગર, તાલુકા અને જિલ્લા પંચાયતોમાં આવા કાર્યો સોંપીને મહત્વપૂર્ણ સરકારી કાર્યોનું લોકશાહી વિકેન્દ્રીકરણ કરવાનો હતો અને ઉપરાંત, રાજ્ય સરકારને અન્ય સત્તાઓ, કાર્યો અને ફરજો પંચાયત સંસ્થાઓને હસ્તાંતરિત કરવા માટે સક્ષમ બનાવવાનો હતો. પંચાયત સંસ્થાઓને સોંપવામાં આવેલા વિષયોની યાદીઓનું અવલોકન દર્શાવે છે કે તે માત્ર જાહેર આરોગ્ય, સ્વચ્છતા વગેરે જેવા મ્યુનિસિપલ સંસ્થાઓને સોંપવામાં આવેલા વિષયોની સામાન્ય કામગીરી નથી, પરંતુ તેમાં કાયદો અને વ્યવસ્થા, ન્યાયનો વહીવટ અને તેના જેવા કાર્યો સિવાય સામુદાયિક જીવનના તમામ પાસાઓ સાથે ગાઢ રીતે જોડાયેલા અને તેના માટે મહત્વપૂર્ણ વિષયોની વિશાળ વિવિધતા શામેલ છે. મહેસૂલ વહીવટીતંત્રનો એક ભાગ પણ પંચાયત સંસ્થાઓને સોંપવામાં આવ્યો છે, જે એ હકીકત પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જમીન મહેસૂલની વસૂલાત એ આ કાયદા હેઠળ ગ્રામ પંચાયતોની એક ફરજ છે. વિકેન્દ્રીકરણનો અર્થ માત્ર અસ્તવ્યસ્ત વિભાજન અને મૂંઝવણ નહોતો, તેથી સરકારના એકંદર નિયંત્રણને આધિન ત્રણ સ્તરની સંસ્થાની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી અને એવું લાગતું હતું કે સરકાર પોતે જ તેના કેટલાક કાર્યો કરવા માટે સમાંતર પરંતુ સહાયક અથવા ગૌણ સરકારની સ્થાપના કરી હતી. પંચાયત સંસ્થાઓએ માત્ર સરકારી કાર્યો જ કરવા પડતા નહોતા, પરંતુ સંસ્થા અને તેના ત્રિસ્તરીય એકમોએ દરેક વળાંક

પર સરકાર સાથે ખૂબ નજીકના સંબંધો રાખવા પડતા હતા.પંચાયતની મિલકત તે હતી જે અગાઉ સરકારની હતી પરંતુ તેમાં નિહિત થઈ હતી અથવા તેમને હસ્તાંતરિત કરવામાં આવી હતી અને પંચાયતોના ભંડોળ તે હતું જે સરકાર દ્વારા યોગદાન અથવા લોન દ્વારા નોંધપાત્ર રીતે પ્રદાન કરવામાં આવતું હતું.સરકારને માત્ર કાયદાના ઉદ્દેશોને અમલમાં મૂકવા માટે નિયમો બનાવવાની સત્તા નહોતી, પરંતુ સમયાંતરે તમામ અથવા કોઈપણ પંચાયતોને નિર્દેશો જારી કરવાની પણ સત્તા હતી.વિવિધ પંચાયત સંસ્થાઓના કાર્યો અને ફરજોને અસરકારક રીતે નિભાવવા અને સ્થાપિત કરવામાં આવેલી ત્રિસ્તરીય વ્યવસ્થાને ધ્યાનમાં રાખીને, પંચાયત સેવાની રચના કરવી જરૂરી હોવાનું માનવામાં આવતું હતું, જેના સભ્યોને સમાન પગાર ધોરણ અને સેવાની સમાન શરતો હશે.તેથી એક કેન્દ્રીયકૃત પંચાયત સેવાની રચના કરવામાં આવી હતી જે 'રાજ્ય સેવાથી અલગ' હતી.તફાવત એ હતો કે તે રાજ્ય સેવાની સમાંતર સેવા હતી અને તેમાં નહીં કે સેવાના સભ્યો સરકારી કર્મચારીઓ ન હતા.પંચાયત સેવાના સભ્યો સરકારી કર્મચારી છે કે નહીં તે પ્રશ્ન અપીલમાં જવાબ આપવાનો મુખ્ય પ્રશ્ન છે અને અમે તેના પર પછીથી પાછા આવીશું.

(૨).ગુજરાત રાજ્યના વકીલ દ્વારા કલમ ૨૦૩ના નિવેદન પર નોંધપાત્ર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે આવી સેવા (પંચાયત સેવા) રાજ્ય સેવાથી

અલગ હશે.તેનો સંભવિત અર્થ એ હોઈ શકે કે પંચાયત સેવા એ એવી સેવા નથી કે જેને અન્ય રાજ્ય સેવાઓ સાથે ઓળખી શકાય કારણ કે જ્યારે પંચાયત સેવા પણ રાજ્યની બાબતો સાથે જોડાયેલી ફરજો બજાવે છે, ત્યારે તે સીધી રાજ્ય હેઠળ નહીં પરંતુ વિવિધ પંચાયત સંસ્થાઓ હેઠળ કરે છે જેમને રાજ્ય સરકારના અમુક કાર્યો સોંપવામાં આવે છે અથવા ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે છે.પંચાયત સેવા રાજ્ય સેવાથી અલગ છે કારણ કે જે પંચાયત સંસ્થાઓ સાથે મળીને કામ કરે છે તે લગભગ સમાંતર પરંતુ સહાયક સરકારની રચના કરે છે.તે માત્ર તે જ અર્થમાં પંચાયત સેવા રાજ્ય સેવાથી અલગ છે અને તે અર્થમાં નહીં કે સેવાના સભ્યો રાજ્યના સેવકો નથી.સરકારી કર્મચારીઓ માત્ર એટલા માટે સરકારી કર્મચારીઓ બનવાનું બંધ કરતા નથી કારણ કે, હાલમાં, તેમને વિવિધ પંચાયત સંસ્થાઓમાં ફાળવવામાં આવે છે અને તે સંસ્થાઓના ભંડોળમાંથી ચૂકવણી કરવામાં આવે છે.

(૩) કોર્ટનો મત હતો કે ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૨૦૩ હેઠળ રચાયેલી પંચાયત સેવા રાજ્યની નાગરિક સેવા છે અને સેવાના સભ્યો સરકારી કર્મચારીઓ છે.આ જ પ્રશ્નનો નિર્ણય ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલયે ૧૫ વર્ષ પહેલાં જી. એલ. શુક્લા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય, (૧૯૬૭) ૮ ગુજરાત એલ. આર. ૮૩૩ કેસમાં લીધો હતો અને તે પછી

ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા લેવામાં આવેલા દૃષ્ટિકોણથી અલગ થવાનું કોઈ યોગ્ય કારણ દેખાતું નથી.કોર્ટ વતી બોલતા ન્યાયમૂર્તિ ભગવતીએ કહ્યું હતું કે, "આ કાયદા હેઠળ વિચારવામાં આવેલી પંચાયત સેવા એ રાજ્યની સિવિલ સેવા જેટલી જ રાજ્ય સેવા છે.વિધાનસભામાં રાજ્યના પંચાયત સંગઠનની સ્થાપના અને પંચાયત સંગઠનના કાર્યક્ષમ વહીવટ માટે કાયદો ઘડવામાં આવ્યો હતો, ખાસ કરીને એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે સેવા કર્મચારીઓનો મોટો હિસ્સો વિવિધ સ્ત્રોતોમાંથી લેવામાં આવશે અને તેથી, પગાર અને સેવાની શરતોના વ્યાપક રીતે અલગ-અલગ ધોરણો સાથે રચનામાં વૈવિધ્યપૂર્ણ હશે, વિધાનસભાને લાગ્યું કે સમાન પગાર ધોરણ અને સેવાની સમાન શરતો સાથે પંચાયતોના કાર્યો અને ફરજોના નિર્વહનમાં કાર્યરત વ્યક્તિઓની અલગ નાગરિક સેવા હોવી ઈચ્છનીય રહેશે અને તેથી, તે હેતુને ધ્યાનમાં રાખીને વિધાનસભાએ પંચાયત સેવાની રચના માટે જોગવાઈ કરી હતી.પંચાયત સેવાને લગતી કાયદાની તમામ જોગવાઈઓ નિશ્ચિતપણે અને અનિવાર્યપણે એક અને માત્ર એક જ નિષ્કર્ષ તરફ નિર્દેશ કરે છે, એટલે કે, પંચાયત સેવા એ એક જ સેવા છે જેમાં રાજ્ય મુખ્ય છે.પંચાયત સેવાની રચના રાજ્ય સરકાર દ્વારા કરવામાં આવશે અને તેની તાકાત પણ રાજ્ય સરકાર દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.કલમ ૨૦૩, પેટા-કલમ (૨) કહે છે કે પંચાયત સેવામાં આવા વર્ગો, કેડર અને હોદ્દાઓનો સમાવેશ થવો જોઈએ અને આવા દરેક

વર્ગ અને કેડરમાં અધિકારીઓ અને કર્મચારીઓની પ્રારંભિક સંખ્યા રાજ્ય સરકાર સમયાંતરે નક્કી કરે તેવી હોવી જોઈએ. "પંચાયત સેવામાં વિવિધ કેડરની જોગવાઈ અને પંચાયત સેવામાં કાર્યરત વ્યક્તિઓની જિલ્લા કેડરના હોદ્દા પરથી જિલ્લાના કોઈપણ તાલુકામાં અને તાલુકા કેડરના હોદ્દા પરથી તે જ તાલુકામાં કોઈ પણ ગ્રામ અથવા નગરના હોદ્દા પર ટ્રાન્સફર કરવાની યોગ્યતા એ વાત પર ભાર મૂકે છે કે પંચાયત સેવા એ એક જ સેવા છે જેમાં એક માસ્ટર હોય છે, એટલે કે, રાજ્ય અને દરેક પંચાયત તેના કાર્યો અને ફરજોના નિર્વહનમાં કાર્યરત સેવકની માલિક નથી.તે કલ્પના કરવી મુશ્કેલ છે કે વિધાનસભાએ નોકરોની એક માસ્ટરમાંથી બીજા માસ્ટરમાં બદલી માટે જોગવાઈ કરવી જોઈતી હતી. "ભરતીની રીત, સેવાની શરતો અને પંચાયત સેવામાં કાર્યરત વ્યક્તિઓની નિમણૂકો, બદલીઓ અને બઢતીને લગતી બાબતો તેમજ તેમની સામે શિસ્તની કાર્યવાહી પણ રાજ્ય સરકાર દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે અને તે સમગ્ર પંચાયત સેવામાં રાજ્ય માસ્ટર હોવા સાથે સુસંગત છે.પંચાયત સેવામાંથી રાજ્ય સેવામાં બઢતી માટેની ફરજિયાત જોગવાઈ જે નિયમોમાં કરવી જરૂરી છે તે પણ દર્શાવે છે કે બંને સેવાઓ રાજ્યની સેવાઓ છે.જો બંને સેવામાં માસ્ટર્સ અલગ હોત તો એક સેવામાંથી બીજી સેવામાં બઢતીનો કોઈ પ્રશ્ન જ ન હોઈ શકે.પછી તે એક સેવાની સમાપ્તિ અને બીજી સેવામાં નિમણૂકનો કેસ હશે. "પછી કલમ ૨૦૬ આવે છે જે

પંચાયત સેવાને ફાળવણીનો આદેશ આપવાની જોગવાઈ કરે છે". કલમ (i) અને (iii) હેઠળ અધિકારીઓ અને નોકરોની ફાળવણીને લગતી આ જોગવાઈ આવા અધિકારીઓ અને નોકરોની સેવાની કોઈ સમાપ્તિ અથવા નવી સેવામાં કોઈ નવી નિમણૂકને ધ્યાનમાં લેતી નથી. હાલની સેવાની સમાપ્તિ અને ફાળવણીની પ્રક્રિયામાં સામેલ નવી સેવામાં પુનઃનિયુક્તિની કોઈ વિભાવના નથી; આ વિભાવના માત્ર સેવાની સાતત્યતામાં કોઈ વિરામ વિના રાજ્યની એક સેવામાંથી બીજી સેવામાં સ્થાનાંતરણની છે અને તે સ્પષ્ટપણે સ્વીકારે છે કે બંને સેવાઓ એક જ માલિક, એટલે કે રાજ્ય હેઠળ છે. કલમ ૨૦૬-એ પણ આ નિષ્કર્ષને મજબૂત કરે છે. તે પ્રારંભિક ફાળવણીને કામચલાઉ બનાવે છે અને રાજ્યને ૧લી એપ્રિલ, ૧૯૬૩થી ચાર વર્ષના સમયગાળાની અંદર ફાળવણીની સમીક્ષા કરવાની મંજૂરી આપે છે. "એવું માનવું શક્ય નથી કે અધિકારી અથવા નોકરને વિધાનસભા દ્વારા એક સંપત્તિ તરીકે ગણવામાં આવે, જેને એક માલિક પાસેથી બીજા માલિક પાસે ફેંકી શકાય. આ બાબતને જોવાનો એકમાત્ર વાજબી રસ્તો લાગે છે અને આ જોગવાઈઓની ભાષા પર તે નિષ્કર્ષ અનિવાર્ય છે, કે પંચાયત સેવા એ રાજ્ય સેવાની જેમ રાજ્યની નાગરિક સેવા છે અને બંને સેવાઓ રાજ્યની નાગરિક સેવાઓ હોવાથી રાજ્ય સેવામાંથી એક અધિકારી અથવા સેવકને પંચાયત સેવામાં ફાળવી શકાય છે અને પંચાયત સેવામાંથી રાજ્ય સેવામાં ફરીથી ફાળવી શકાય છે. "આ

ચર્ચા પરથી જે નિષ્કર્ષ નીકળે છે તે એ છે કે પંચાયત સેવા એ રાજ્યની પંચાયત સંસ્થાની સેવા માટે રચાયેલી એક અલગ અને અલગ સેવા છે અને તે રાજ્યની નાગરિક સેવા જેટલી જ છે. સેવા.રાજ્યમાં રાજ્ય સેવા, પોલીસ સેવા, ઇજનેરી સેવા વગેરે જેવી ઘણી સેવાઓ હોઈ શકે છે અને પંચાયત સેવા તેમાંથી એક છે. પંચાયત સેવામાં, રાજ્ય સેવાની જેમ, રાજ્ય માલિક હોય છે અને પંચાયત સેવામાં કાર્યરત દરેક અધિકારી અથવા સેવક રાજ્યનો સેવક હોય છે, પંચાયતનો નહીં કે જેના હેઠળ તે હાલમાં સેવા આપી રહ્યો હોય. પંચાયત સેવા એ એક જ સેવા છે જેમાં રાજ્ય માસ્ટર તરીકે છે.

(જ) ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ પસાર થયા પછી જ્યારે શરૂઆતમાં પંચાયત સેવાની રચના કરવામાં આવી ત્યારે ત્રણ કેડર હતા, જિલ્લા કેડર, તાલુકા કેડર અને સ્થાનિક કેડર, બોમ્બે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૫૮ હેઠળ જૂની ગ્રામ પંચાયતોના સચિવો, અધિકારીઓ અને સેવકો ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૩૨૫ (૨) (x) હેઠળ નવી ગ્રામ પંચાયતોના સચિવો, અધિકારીઓ અને સેવકો બન્યા હતા. તલાટીઓ અને કોતવાલો, જેઓ સરકારી કર્મચારીઓ હતા, તેઓ બોમ્બે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ હેઠળ જૂની ગ્રામ પંચાયતોના સચિવો અને અધિકારીઓ હતા અને તેથી તેઓ ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ,

૧૯૬૧ હેઠળ નવી ગ્રામ પંચાયતોના સચિવો અને અધિકારીઓ બન્યા હતા.ગુજરાત રાજ્યના વિસ્તારોને લાગુ પડતા બોમ્બે ડિસ્ટ્રિક્ટ મ્યુનિસિપલ એક્ટ અને બોમ્બે મ્યુનિસિપલ બરો એક્ટ હેઠળ મ્યુનિસિપલ જિલ્લાઓ અને મ્યુનિસિપલ બરો માટે રચાયેલી કેટલીક નગરપાલિકાઓને ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૩૦૭ હેઠળ ગ્રામ અને નગર પંચાયતોમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવી હતી અને આવી નગરપાલિકાઓમાં કાર્યરત તમામ અધિકારીઓ અને સેવકો વચગાળાની પંચાયતોના અધિકારીઓ અને સેવકો બન્યા હતા અને પંચાયત સેવાને ફાળવવામાં આવ્યા હતા.આમ, વિસર્જિત નગરપાલિકાઓના સચિવો અને અધિકારીઓ પણ સચિવ બન્યા અને બોમ્બે સ્થાનિક બોર્ડ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા ગ્રામ અને જિલ્લા સ્થાનિક બોર્ડના અધિકારીઓ ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ પસાર થયા પછી વિસર્જિત થઈ ગયા હતા અને બોર્ડની નોકરીમાં રહેલા તમામ અધિકારીઓ અને નોકરોને ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૩૨૬ હેઠળ અનુગામી જિલ્લા પંચાયતની સેવામાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યા હોવાનું માનવામાં આવતું હતું. જે સરકારી કર્મચારીઓની કલમ ૧૫૭ હેઠળ પંચાયતોમાં બદલી કરવામાં આવી હતી અને રાજ્ય સેવામાં જરૂરી હોય તેવા અન્ય અધિકારીઓ અને સેવકો પણ પંચાયત સેવાને ફાળવવામાં આવ્યા હતા (કલમ ૨૦૬ (iii)).આ તમામ સચિવો, અધિકારીઓ અને સેવકો

પંચાયત સેવાની ફાળવણી થતાં જ રાજ્ય હેઠળની સેવાના સભ્યો બની
 ગયા હતા.હવે, સુધારા અધિનિયમ દ્વારા, ગ્રામ અને નગર પંચાયતોના
 સચિવો, અધિકારીઓ અને સેવકો કે જેમને પંચાયત સેવાને ભૂતપૂર્વ
 મ્યુનિસિપલ કર્મચારીઓની હરોળમાંથી ફાળવવામાં આવ્યા હતા, તેમની
 સાથે પંચાયત સેવાના અન્ય સભ્યો, ખાસ કરીને ગ્રામ અને નગર
 પંચાયતોના સચિવો, અધિકારીઓ અને સેવકો કે જેઓ જૂની ગ્રામ
 પંચાયતોના સચિવો, અધિકારીઓ અને સેવકો એટલે કે તલાટીઓ અને
 કોતવાલોની હરોળમાંથી લેવામાં આવ્યા હતા, તેમની સાથે અલગ
 વ્યવહાર કરવાની માંગ કરવામાં આવે છે.રાજ્ય હેઠળની સેવાના સભ્યો
 તરીકેનો તેમનો દરજ્જો તેમના માટે કોઈ વિકલ્પ વિના રહેવાનો
 છે.સુધારેલા કાયદાને પુનરાવર્તિત કરવાનો પ્રયાસ કરવામા આવ્યો છે
 જેથી તેઓ એવો દાવો ન કરી શકે કે તેઓ ક્યારેય સરકારી કર્મચારી હતા
 અને તેથી તેમને સરકારી કર્મચારી બનવાનું બંધ ન કરી શકાય અને જેથી
 તેઓ એવો દાવો ન કરી શકે કે જેમને ભેદભાવપૂર્ણ વ્યવહાર માટે અલગ
 કરવામાં આવ્યા હતા, કારણ કે, જો તેઓ ક્યારેય પંચાયત સેવામાં ન
 હોત, તો તેઓ પંચાયત સેવામાંથી બહાર કાઢવાની ફરિયાદ કરી શકતા ન
 હતા.૧૯૭૮માં સુધારા કાયદો પસાર થયો તે પહેલાં, ૧૯૬૧ના મુખ્ય
 કાયદાની જોગવાઈઓને આભારી, ગ્રામ અને નગર પંચાયતોના સચિવો,
 અધિકારીઓ અને સેવકો તરીકે પંચાયત સેવામાં ફાળવવામાં આવેલા

ભૂતપૂર્વ મ્યુનિસિપલ કર્મચારીઓએ સરકારી કર્મચારીઓનો દરજ્જો પ્રાપ્ત કર્યો હતો.જ્યાં સુધી હોદ્દાઓ નાબૂદ કરવામાં ન આવ્યા અને બંધારણની કલમ ૩૧૧ની જોગવાઈઓ અનુસાર તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં ન આવી ત્યાં સુધી સરકારી કર્મચારી તરીકેનો તેમનો દરજ્જો નાબૂદ થઈ શક્યો ન હતો.ન તો તેમને વિભેદક સારવાર માટે બહાર કાઢવાની મંજૂરી હતી.તે બંધારણની કલમ ૧૪નું ઉલ્લંઘન કરશે.ઇતિહાસ અને વંશના આધારે કથિત તફાવતને ન્યાયી ઠેરવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો.એવું કહેવામાં આવતું હતું કે તલાટીઓ અને કોતવાલો જે ગ્રામ અને નગર પંચાયતોના સચિવો, અધિકારીઓ અને સેવકો બન્યા હતા તેઓ સરકારી કર્મચારીઓ હતા.શરૂઆતમાં પણ, જ્યારે આવા સચિવો બનેલા મ્યુનિસિપલ કર્મચારીઓ, ગ્રામ અને નગર પંચાયતોના અધિકારીઓ અને સેવકો ન હતા.દરેકમાં તેમના મૂળના 'બ્રાન્ડ' નું ચિહ્ન હતું અને તેઓ જે સ્ત્રોતમાંથી સેવામાં આવ્યા હતા તેના આધારે વર્ગીકરણ, દાવો કરવામાં આવ્યો હતો, તે સ્વીકાર્ય હતું.અમે સ્પષ્ટ છીએ કે તે નથી.એકવાર તેઓ સમાન ફરજો કરવા માટે સેવાના સામાન્ય પ્રવાહમાં જોડાયા પછી, તેમના મૂળના આધારે કોઈ વર્ગીકરણ કરવાની સ્પષ્ટ મંજૂરી નથી.આ પ્રકારનું વર્ગીકરણ ગેરવાજબી અને હાંસલ કરવાના હેતુ માટે સંપૂર્ણપણે અપ્રસ્તુત હશે.કલમ ૩૧૧ અને કલમ ૧૪ના આ બે અવરોધોને પાર પાડવા માટે, સુધારા કાયદાને પૂર્વલક્ષી બનાવવાની માંગ કરવામાં આવી છે, જેથી

કૃત્રિમ પરિસ્થિતિ લાવી શકાય, જાણે કે અગાઉની મ્યુનિસિપલ, કર્મચારીઓ ક્યારેય રાજ્ય હેઠળની સેવાના સભ્યો ન બન્યા હોય.શું કૃત્રિમ રીતે સત્તર વર્ષ પહેલાંની પરિસ્થિતિમાં પાછા ફરીને આજના ઉપાર્જિત બંધારણીય અધિકારોને નષ્ટ કરવા માટે કાયદો બનાવી શકાય?

[ભાર મૂકવામાં આવ્યો]

૯. તેથી આર. કે. સોની (ઉપરોક્ત) માં ચુકાદાની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓનો સારાંશ નીચે મુજબ આપી શકાય છે:

(એ) પંચાયત સંસ્થાઓ પાયાના સ્તરની સંસ્થાઓ હતી જે પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની જોગવાઈઓ હેઠળ તેમને સોંપવામાં આવેલી રાજ્ય સેવાના કાર્યો કરતી હતી.ગ્રામીણ માળખાગત સુવિધાઓ અને મૂળભૂત માનવીય જરૂરિયાતો માટે આવશ્યક કાર્યો આ સંસ્થા દ્વારા પૂરા કરવામાં આવે છે, જે સ્થાનિક કેન્દ્રમાં તેના કર્મચારીઓ દ્વારા સંચાલિત થાય છે, જેમની ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ અમલમાં આવે તે પહેલાં જ પંચાયતો દ્વારા ભરતી કરવામાં આવી હતી.

(બી) પંચાયત સેવામાં, રાજ્ય સેવામાં, રાજ્ય માલિક છે અને પંચાયત સેવામાં કાર્યરત દરેક અધિકારી અથવા સેવક રાજ્યનો સેવક છે, પંચાયતનો નહીં કે જેના હેઠળ તે હાલમાં સેવા આપી રહ્યો હોય.પંચાયત સેવા એ એક જ સેવા છે જેમાં રાજ્ય મુખ્ય છે " .

(સી) પંચાયત સંસ્થાના કર્મચારીઓ એટલે કે સ્થાનિક કેડરના કર્મચારીઓ તેમના મૂળના 'બ્રાન્ડ' નું ચિહ્ન ધરાવે છે અને તેઓ જે સ્ત્રોતમાંથી સેવામાં આવ્યા હતા તેના આધારે વર્ગીકરણને વાજબી વર્ગીકરણ તરીકે ન્યાયી ઠેરવવાની માંગ કરવામાં આવી હતી.કોર્ટે એવું ન હોવાનું જણાવ્યું હતું.એકવાર તેઓ સમાન ફરજો કરવા માટે સેવાના સામાન્ય પ્રવાહમાં જોડાયા પછી, તેમના મૂળના આધારે કોઈ વર્ગીકરણ કરવાની સ્પષ્ટ મંજૂરી નથી.આ પ્રકારનું વર્ગીકરણ ગેરવાજબી અને હાંસલ કરવાના હેતુ માટે સંપૂર્ણપણે અપ્રસ્તુત હશે.

આ મૂળભૂત સિદ્ધાંતો આપણને બોમ્બે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૫૮ના ઇતિહાસને શોધવા તરફ દોરી જાય છે, જે ૧૯૬૧ના ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમનો અગ્રદૂત છે, જે નિર્વિવાદપણે 1.4.1963 થી અમલમાં આવ્યો

હતો અને ભરતીના નિયમો ૧૯૬૭માં અમલમાં આવ્યા હતા.સંબંધિત વિભાગો અહીં પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:

કલમ ૩ (૧૪)–"પંચાયત" એટલે આ અધિનિયમ હેઠળ સ્થાપિત અથવા સ્થાપિત હોવાનું માનવામાં આવતી પંચાયત;

કલમ ૯–દરેક પંચાયત "ગ્રામ પંચાયત" ના નામથી એક નિગમિત સંસ્થા હશે, જે કાયમી ઉત્તરાધિકાર અને સામાન્ય સીલ ધરાવતી હશે, જેની પાસે જંગમ અને સ્થાવર બંને મિલકત હસ્તગત કરવાની અને રાખવાની સત્તા હશે, પછી ભલે તે ગામની મર્યાદાની અંદર હોય કે બહાર, જેના પર તેની સત્તા છે અને તેના નિગમિત નામે દાવો કરી શકે છે અને તેના પર દાવો કરી શકાય છે.

કલમ ૩૮–(૧) આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અને પંચાયત દ્વારા પસાર કરાયેલા ઠરાવોને અમલમાં મૂકવાના હેતુથી કાર્યકારી સત્તા, આ અધિનિયમ દ્વારા અથવા તે હેઠળ પંચાયત પર લાદવામાં આવેલી ફરજોની યોગ્ય પરિપૂર્ણતા માટે સીધા જવાબદાર એવા સરપંચમાં નિહિત છે. સરપંચની ગેરહાજરીમાં, નિયમો દ્વારા અન્યથા સૂચવવામાં આવે તે સિવાય, સરપંચની સત્તાઓ અને ફરજો ઉપ–સરપંચે અમલમાં મૂકવી અને નિભાવવી.

(ર) ઉપરોક્ત જોગવાઈઓની વ્યાપકતા પ્રત્યે પૂર્વગ્રહ વિના –

(i) પંચ –

(એ) પંચાયતની બેઠકોની અધ્યક્ષતા અને નિયમન કરવું;

(બી) પંચાયતના રેકૉર્ડ અને રજિસ્ટર તેના કબજામાં રાખશે;

(સી) પંચાયતના તમામ અધિકારીઓ અને સેવકો દ્વારા કરવામાં આવેલા કાર્યો અને કાર્યવાહી પર દેખરેખ અને નિયંત્રણનો ઉપયોગ કરવો.

(ડી) કોઈપણ એક પ્રસંગે દસ રૂપિયા સુધીનો સંલગ્ન ખર્ચ કરવો પડે છે;

(ઈ) ચૂકવણીની અધિકૃતતા, ચેક જારી કરવા અને રિફંડ સહિત ગ્રામ્ય ભંડોળ પર કામ કરવું;

(એફ) પંચાયત વતી તેમને મળેલી રકમ માટે તેમની સહી હેઠળ રસીદો બહાર પાડવી;

(જી) ગામડાના ભંડોળની સલામત જાળવણી માટે જવાબદાર બનવું;

(એચ) આ અધિનિયમ દ્વારા અથવા તે હેઠળ જરૂરી તમામ નિવેદનો અને અહેવાલો તૈયાર કરવાનું કારણ બને છે;

(આઈ) આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ બનાવેલા નિયમો દ્વારા તેમને આપવામાં આવેલી અથવા લાદવામાં આવેલી અન્ય સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો અને અન્ય કાર્યો કરવા;

(જે) કલમ ૭માં જોગવાઈ મુજબ ગ્રામસભાની બેઠક બોલાવવી અને તેની અધ્યક્ષતા કરવી;

(ii) ઉપ-સરપંચે -

(એ) પંચની ગેરહાજરીમાં પંચાયતની બેઠકોની અધ્યક્ષતા અને નિયમન કરે છે.

(બી) સરપંચને સમયાંતરે સોંપવામાં આવે તેવી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો અને તેમની ફરજો નિભાવવી;

(સી) સરપંચની ચૂંટણી બાકી હોય અથવા જો સરપંચ પંદર દિવસથી વધુ સમયથી ગામથી સતત ગેરહાજર હોય અથવા અસમર્થ હોય, તો સત્તાનો ઉપયોગ કરો અને સરપંચની ફરજો બજાવો.

(૩) પંચાયતની દરેક બેઠકની અધ્યક્ષતા, સરપંચા અને ઉપ-સરપંચા બંનેની ગેરહાજરીમાં, તે પ્રસંગ માટે અધ્યક્ષ તરીકે બેઠક દ્વારા પસંદ કરી શકાય તેવા હાજર સભ્યોમાંથી એક દ્વારા કરવામાં આવશે.”

કલમ ૪૫-(૧) પંચાયત મંડળના સામાન્ય નિયંત્રણને આધિન, પંચાયતની ફરજ રહેશે, જ્યાં સુધી તેના નિકાલ પર ગામનું ભંડોળ પરવાનગી આપે ત્યાં સુધી, નીચેની તમામ અથવા કોઈપણ બાબતોના સંદર્ભમાં ગામની અંદર વાજબી જોગવાઈ કરવી, એટલે કે:-

I. સ્વચ્છતા અને આરોગ્યના ક્ષેત્રમાં -

- (એ) ઘરગથ્થુ ઉપયોગ માટે અને પશુઓ માટે પાણીનો પુરવઠો;
- (બી) જાહેર રસ્તાઓ, ગટરો, બંધ, તળાવો અને કૂવાઓ
(સિંચાઈ માટે ઉપયોગમાં લેવાતા તળાવો અને કૂવાઓ સિવાય)
અને અન્ય જાહેર સ્થળો અથવા કાર્યોની સફાઈ;
- (સી) સ્વચ્છતા, જાળવણી, ઉપદ્રવ અટકાવવો અને ઘટાડવો,
અને મૃત પ્રાણીઓના મૃતદેહો નિકાલ;
- (ડી) જાહેર આરોગ્યની જાળવણી અને સુધારણા;
- (ઈ) ચા, કોફી અને દૂધની દુકાનોના લાઈસન્સ દ્વારા અથવા
અન્યથા નિયમન,
- (એફ) સળગાવવાની અને દફનવિધિ માટેની જોગવાઈ, જાળવણી
અને નિયમન;
- (જી) રમતના મેદાનો અને જાહેર બગીચાઓની રચના અને
જાળવણી;
- (એચ) દાવો ન કરેલા મૃતદેહો અને દાવો ન કરેલા પશુઓનો
નિકાલ;
- (આઈ) જાહેર શૌચાલયોના નિર્માણ અને જાળવણી;
- (જે) કોઈપણ ચેપી રોગનો ફેલાવો, ફેલાવો અથવા પુનરાવર્તન
અટકાવવા માટે પગલાં લેવા;
- (કે) બિનઆરોગ્યપ્રદ વિસ્તારોને પુનઃપ્રાપ્ત કરવા;

(એલ) કચરાના ઢગલાને દૂર કરવા, જંગલની વૃદ્ધિ, કાંટાદાર નાશપતીનો, બિનઉપયોગી ફૂવાઓ, અસ્વચ્છ તળાવો, પુલ, ખાડાઓ, ખાડાઓ અથવા પોલાણને ભરવા, સિંચિત વિસ્તારોમાં પાણી ભરાવાનું અટકાવવું અને સ્વચ્છતાની સ્થિતિમાં અન્ય સુધારાઓ;

(એમ) પ્રસૂતિ અને બાળ કલ્યાણ;

(એન) તબીબી રાહત પૂરી પાડવી;

(ઓ) માનવ અને પ્રાણીઓના રસીકરણને પ્રોત્સાહન આપવું.

II. જાહેર કાર્યોના ક્ષેત્રમાં –

(એ) જાહેર શેરીઓ અથવા સ્થળો અને સ્થળોમાં અવરોધો અને અનુમાનો દૂર કરવા, જે ખાનગી મિલકત નથી, જે જાહેર જનતા માટે ખુલ્લા છે, પછી ભલે તે સ્થળો પંચાયતમાં નિહિત હોય અથવા સરકાર સાથે સંબંધિત હોય;

(બી) જાહેર રસ્તાઓ, ગટરો, બંધ અને પુલોનું નિર્માણ, જાળવણી અને સમારકામ; પરંતુ જો રસ્તાઓ, ગટરો, બંધ અને પુલો અન્ય કોઈ જાહેર સત્તામંડળમાં નિહિત હોય, તો આવા કામો તે સત્તામંડળની સંમતિ વિના હાથ ધરવામાં આવશે નહીં.

(સી) પંચાયતને સોંપવામાં આવેલી ઇમારતો અથવા પંચાયતના નિયંત્રણ હેઠળની સરકારી ઇમારતો, ચરાઈની જમીન, ભારતીય વન અધિનિયમ, ૧૯૨૭ની કલમ ૨૮ હેઠળ સોંપવામાં આવેલી જમીન સહિત જંગલની જમીન, અને પંચાયતમાં અથવા તેના નિયંત્રણ હેઠળ નિહિત તળાવો અને કૂવાઓ (સિંચાઈ માટે તળાવો અને કૂવાઓ સિવાય) ની જાળવણી અને નિયમન;

(ડી) ગામનો પ્રકાશ;

(ઈ) મેળાઓ, બજારો, ટોંગા-સ્ટેન્ડ અને કાર્ટસ્ટેન્ડ્સનું નિયંત્રણ;

(એફ) કતલખાનાનું બાંધકામ અને જાળવણી અથવા નિયંત્રણ;

(જી) બજારો અને અન્ય જાહેર સ્થળોએ વૃક્ષો રોપવા અને તેમની જાળવણી અને જાળવણી;

(એચ) રખડતા અને માલિક વિનાના કૂતરાઓનો નાશ;

(આઈ) ધર્મશાળાઓનું નિર્માણ અને જાળવણી;

(જે) સ્નાન અને ધોવાના ઘાટોનું સંચાલન અને નિયંત્રણ કે જેનું સંચાલન કોઈ સત્તાધિકારી દ્વારા કરવામાં આવતું નથી;

(કે) બજારોની સ્થાપના અને જાળવણી;

(એલ) પંચાયતના સફાઈ કર્મચારીઓ અને ગ્રામ કાર્યકર્તાઓ માટે ઘરોનું નિર્માણ અને જાળવણી;

- (એમ) કેમ્પિંગ મેદાનોની જોગવાઈ અને જાળવણી;
- (એન) પશુ પાઉન્ડની સ્થાપના, નિયંત્રણ અને વ્યવસ્થાપન;
- (ઓ) કાર્યોની સ્થાપના અને જાળવણી અથવા ખાસ કરીને અછતના સમયમાં રોજગારની જોગવાઈ;
- (પી) નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા સિદ્ધાંતો અનુસાર ગ્રામ્ય સ્થળોનું વિસ્તરણ અને ઈમારતોના નિયમન;
- (ક્યું) વેરહાઉસીસની સ્થાપના અને જાળવણી;
- (આર) પ્રાણીઓને પાણી પૂરું પાડવા માટે તળાવોનું ખોદકામ, સફાઈ અને જાળવણી

III. શિક્ષણ અને સંસ્કૃતિના ક્ષેત્રમાં –

- (એ) શિક્ષણનો ફેલાવો;
- (બી) અખાડા, ઉદ્યાનો, ક્લબ અને મનોરંજનના અન્ય સ્થળોની સ્થાપના અને જાળવણી;
- (સી) કલા અને સંસ્કૃતિને પ્રોત્સાહન આપવા માટે નાટ્યગૃહોની સ્થાપના અને જાળવણી;
- (ડી) પુસ્તકાલયો અને વાંચન ખંડોની સ્થાપના અને જાળવણી;
- (ઈ) પ્રતિબંધને પ્રોત્સાહન, અસ્પૃશ્યતાને દૂર કરવા, પછાત વર્ગોની સ્થિતિમાં સુધારો, ભ્રષ્ટાચારને નાબૂદ કરવા અને જુગાર

અને અન્ય નકામા મુકદ્દમાઓને નિરુત્સાહિત કરવા સહિત ગામના સામાજિક અને નૈતિક કલ્યાણને પ્રોત્સાહન આપવું.

IV. આત્મરક્ષા અને ગ્રામ્ય સુરક્ષાના ક્ષેત્રમાં –

((ક) ગામ અને તેમાંના પાક પર નજર રાખો:

પરંતુ ઘડિયાળ અને વોર્ડનો ખર્ચ પંચાયત દ્વારા ગામડાની આવી વ્યક્તિઓ પાસેથી નિયત કરવામાં આવે તેવી રીતે વસૂલવામાં આવશે અને વસૂલવામાં આવશે.

((બી) આક્રમક અથવા જોખમી વેપાર અથવા પ્રથાઓનું નિયમન, તપાસ અને ઘટાડો;

((સી) આગ ઓલવવામાં મદદ કરવી, અને જ્યારે આગ લાગે ત્યારે જીવન અને સંપત્તિનું રક્ષણ કરવું.

V. વહીવટના ક્ષેત્રમાં –

((એ) પરિસરની સંખ્યા;

((બી) ગામમાં કૃષિ અને બિન-કૃષિ પેદાશોનું ઉત્પાદન વધારવા માટે કાર્યક્રમો તૈયાર કરવા;

((સી) ગ્રામીણ વિકાસ યોજનાઓ હાથ ધરવા માટે જરૂરી પુરવઠો અને નાણાંની જરૂરિયાત દર્શાવતું નિવેદન તૈયાર કરવું;

(ડી) એક ચેનલ તરીકે કામ કરવું કે જેના દ્વારા કેન્દ્ર અથવા રાજ્ય સરકાર દ્વારા કોઈ પણ વ્યક્તિ માટે આપવામાં આવતી સહાય ગામ સુધી પહોંચે છે;

(ઈ) સર્વેક્ષણ કરવું;

(એફ) પશુ મથકો, ઘાસના મેદાનો, ચરાઈના મેદાનો અને સામુદાયિક જમીનો પર નિયંત્રણ;

(છ) મેળાઓ, યાત્રાઓ અને તહેવારોની સ્થાપના, જાળવણી અને નિયમન;

(એચ) બેરોજગારીના આંકડા તૈયાર કરવા;

((i) પંચાયત દ્વારા દૂર ન કરી શકાય તેવી યોગ્ય સત્તામંડળોની ગ્રામ ફરિયાદોની જાણ કરવી;

(જે) પંચાયત રેકૉર્ડની તૈયારી, જાળવણી અને જાળવણી;

((ટ) આ માટે સરકાર દ્વારા સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી રીતે અને તે સ્વરૂપમાં જન્મ, મૃત્યુ અને લગ્નની નોંધણી;

(I) ગામના વિકાસ માટે યોજનાઓ તૈયાર કરવી.

VI. લોકોના કલ્યાણના ક્ષેત્રમાં –

((ક) જમીન સુધારણા યોજનાઓના અમલીકરણમાં સહાય;

- (બી) અપંગ, નિરાધાર અને બીમાર લોકોને રાહત;
- (સી) કોઈ પણ કુદરતી આફત આવે ત્યારે રહેવાસીઓને સહાય કરવી;
- ((ઘ) ગામમાં જમીન અને અન્ય સંસાધનોના સહકારી વ્યવસ્થાપન માટે વ્યવસ્થા કરવી અને સામૂહિક ખેતી, ધિરાણ મંડળીઓ અને બહુહેતુક સહકારી મંડળીઓનું આયોજન કરવું;
- (ઈ) રાજ્ય સરકારની અગાઉની પરવાનગી સાથે નકામી જમીનને પુનઃપ્રાપ્ત કરવી અને નકામી જમીનને ખેતી હેઠળ લાવવી;
- (ચ) ગામડાના ઉત્થાન માટે સામુદાયિક કાર્યો અને કાર્યો માટે સ્વૈચ્છિક મજૂરનું આયોજન કરવું.
- (છ) વાજબી ભાવની દુકાનો ખોલવી.

VII. કૃષિ અને જંગલોની જાળવણીના ક્ષેત્રમાં –

- ((ક) કૃષિમાં સુધારો કરવો અને આદર્શ કૃષિ ફાર્મની સ્થાપના કરવી;
- (બી) અનાજની સ્થાપના;
- (સી) પંચાયતમાં સરકાર દ્વારા નિહિત કચરો અને પડતર જમીનને ખેતી હેઠળ લાવવી;

- (ડી) કૃષિ ઉત્પાદનમાં વધારો કરવાના દષ્ટિકોણથી ચણામાં ખેતીના લઘુતમ ધોરણોને સુરક્ષિત કરવા;
- (ઈ) ખાતર સંસાધનોના સંરક્ષણની ખાતરી કરવી, ખાતર તૈયાર કરવું અને ખાતરનું વેચાણ કરવું;
- (એફ) સુધારેલા બીજ માટે નર્સરીઓની સ્થાપના અને જાળવણી અને સાધનો અને ભંડારની જોગવાઈ;
- (જી) સુધારેલા બિયારણનું ઉત્પાદન અને ઉપયોગ;
- (જી) સહકારી ખેતીને પ્રોત્સાહન આપવું;
- ((i) પાકના પ્રયોગો અને પાકનું રક્ષણ;
- (જે) નાની સિંચાઈ;
- (કે) ગ્રામ્ય જંગલોના ઉછેર, જાળવણી અને સુધારણા.

VIII. સંવર્ધન અને પશુઓના રક્ષણના ક્ષેત્રમાં –

- ((ક) પશુઓ અને પશુ-સંવર્ધનમાં સુધારો અને પશુધનની સામાન્ય સંભાળ.

IX. ગ્રામોદ્યોગના ક્ષેત્રમાં –

- ((ક) કુટીર અને ગ્રામ્ય ઉદ્યોગોને પ્રોત્સાહન, સુધારણા અને પ્રોત્સાહન આપવું.

X. જમીન મહેસૂલની વસૂલાતના ક્ષેત્રમાં –

((ક) કલમ ૧૬૯ હેઠળ રાજ્ય સરકાર દ્વારા સત્તા આપવામાં આવે ત્યારે જમીન મહેસૂલની વસૂલાત; અને

((ખ) જમીન મહેસૂલને લગતા કોઈપણ કાયદા દ્વારા અથવા તે હેઠળ સમયાંતરે સૂચવવામાં આવે તેવી રીતે અને તે સ્વરૂપમાં જમીન મહેસૂલને લગતા ગામના દસ્તાવેજોની જાળવણી કરવી.

(૨) પંચાયત મદાલના અધ્યક્ષની અગાઉની મંજૂરી સાથે પંચાયત પેટા-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ કરેલ પ્રકૃતિના કોઈપણ કાર્યને ગામની બહાર હાથ ધરવાની જોગવાઈ પણ કરી શકે છે.

(૩) પંચાયત ગામડાના રહેવાસીઓના આરોગ્ય, સલામતી, શિક્ષણ, આરામ, સગવડ, અથવા સામાજિક અથવા આર્થિક, અથવા સાંસ્કૃતિક સુખાકારીને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સંભવિત અન્ય કોઈ કાર્ય અથવા પગલાંને ગામની અંદર હાથ ધરવા માટેની જોગવાઈ પણ કરી શકે છે.

(૪) પંચાયત તેની બેઠકમાં પસાર થયેલા ઠરાવ દ્વારા અને તેના સભ્યોની કુલ સંખ્યાના બે તૃતીયાંશ સભ્યો દ્વારા સમર્થિત ગામમાં કોઈપણ જાહેર સ્વાગત, સમારોહ અથવા મનોરંજન માટેની જોગવાઈ કરી

શકે છે અથવા જિલ્લા અથવા રાજ્યમાં પંચાયતોના વાર્ષિક મેળાવડા અથવા આવા અન્ય મેળાવડા માટે યોગદાન આપી શકે છે:

પરંતુ પંચાયત મંડળના અધ્યક્ષની અગાઉની મંજૂરી સિવાય પંચાયત આવા કોઈપણ સ્વાગત સમારંભ, મનોરંજન અથવા મેળાવડા પર પંદર રૂપિયાથી વધુનો ખર્ચ ઉઠાવશે નહીં.

(૫) જો પંચાયતના ધ્યાનમાં આવે કે જમીન ધારકની ઉપેક્ષા અથવા તેના અને તેના ભાડૂત વચ્ચેના વિવાદને કારણે તેની સંપત્તિની ખેતીને ગંભીર નુકસાન થયું છે, તો પંચાયત આવી હકીકત કલેક્ટરના ધ્યાનમાં લાવી શકે છે.

(૬) પંચાયત અનુસૂચિત જાતિઓ અને અનુસૂચિત જનજાતિઓ અને અન્ય પછાત વર્ગોની સ્થિતિ સુધારવા માટેના પગલાં અંગે અને ખાસ કરીને અસ્પૃશ્યતા દૂર કરવા માટે રાજ્ય સરકાર, કલેક્ટર અથવા કલેક્ટર દ્વારા અધિકૃત કોઈપણ અધિકારી દ્વારા સમયાંતરે આપવામાં આવેલા અથવા બહાર પાડવામાં આવેલા નિર્દેશો અથવા આદેશોનું પાલન કરશે.

(૭) પંચાયત હાલમાં અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદા દ્વારા તેને સોંપવામાં આવેલી અન્ય ફરજો અને કાર્યો કરશે.

કલમ ૬૧-પંચાયત આ અધિનિયમ હેઠળ તેની ફરજોના યોગ્ય નિર્વહન માટે જરૂરી હોય તેવા નોકરોની નિમણૂક કરી શકે છે અને ગામના

ભંડોળમાંથી તેમના પગાર ચૂકવી શકે છે.કટોકટીના કિસ્સામાં પણ, પંચ જરૂરી લાગે તેવા કામચલાઉ નોકરોની નિમણૂક કરી શકે છે.પંચાયત સમયાંતરે લેખિત આદેશ દ્વારા તેના દ્વારા નિયુક્ત કોઈપણ કર્મચારીને દંડ કરી શકે છે, સસ્પેન્ડ કરી શકે છે અથવા બરતરફ કરી શકે છે; પરંતુ પંચાયત દ્વારા પંચાયત મંડળને પસાર કરાયેલા આવા કોઈપણ આદેશ સામે અપીલ કર્મચારીને આદેશની જાણ થયાની તારીખથી એક મહિનાની અંદર રહેશે.”

૧૦. તેવી જ રીતે, ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૩૨૫ જે બોમ્બે અધિનિયમને રદ કરવાની જોગવાઈ કરે છે તે નીચે મુજબ છે:

“(૧) બોમ્બે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૫૮ આથી રદ કરવામાં આવે છે.

(૨) ઉપરોક્ત અધિનિયમને રદ કરવામાં આવ્યો હોવા છતાં –

((i) [આ કલમ અમલમાં આવવાની તારીખ] ની તરત પહેલાં ગામ તરીકે જાહેર કરાયેલ કોઈપણ સ્થાનિક વિસ્તાર આ અધિનિયમ હેઠળ ગ્રામ માનવામાં આવશે;

((૨) ઉપરોક્ત તારીખની તરત પહેલાં ઉપરોક્ત અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલી પંચાયતો (હવે પછી "જૂની ગ્રામ પંચાયતો" તરીકે

ઓળખાતી) સંબંધિત ગ્રામની પંચાયતો (હવે પછી "નવી ગ્રામ પંચાયતો" તરીકે ઓળખાતી) ગણાશે.");

((૩) ઉપરોક્ત તારીખની તરત પહેલાં જૂની ગ્રામ પંચાયતો માટે ચૂંટાયેલા અથવા નિમણૂક પામેલા અને હોદ્દો ધરાવતા સભ્યો અથવા પંચો અનુક્રમે પંચ, ઉપ-પંચ અને નવી પંચાયતોના સભ્યો હોવાનું ગણાશે.

((૪) આ અધિનિયમમાં અપાત્રતા, રાજીનામું, પદભ્રષ્ટતા અને ખાલી જગ્યા સંબંધિત જોગવાઈઓને આધીન રહીને, ઉપરોક્ત પંચ, ઉપ-પંચ અને સભ્યો આ અધિનિયમ હેઠળ જે સમયગાળા માટે હોદ્દો સંભાળ્યો હોત તે સમયગાળા માટે આવા પંચ, ઉપ-પંચ અને સભ્યો તરીકે હોદ્દો સંભાળશે.

(v) જૂની ગ્રામ પંચાયતો દ્વારા અથવા તેના માટે રચાયેલી કોઈ પણ ન્યાય પંચાયતો તેની નવી ગ્રામ પંચાયત માટે ઉક્ત ગ્રામ અથવા ગ્રામ દ્વારા અથવા તેના માટે રચવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે અને જ્યાં સુધી આ અધિનિયમ હેઠળ તેનું પુનર્ગઠન ન થાય ત્યાં સુધી તેમને આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ આ અધિનિયમ હેઠળ આપવામાં આવ્યો હોય તેવી રીતે ચાલુ રહેશે અને જૂની ગ્રામ પંચાયતોના અધ્યક્ષ અને ઉપાધ્યક્ષ, સભ્યો અથવા પંચો, જેઓ ઉપરોક્ત તારીખ પહેલાં તરત જ એન. પી. માટે ચૂંટાય છે અથવા

નિયુક્ત થાય છે, તેઓ અનુક્રમે અધ્યક્ષ, ઉપાધ્યક્ષ અને નવી ગ્રામ પંચાયતોના ન્યાય પંચાયતોના સભ્યો અથવા પંચો હોવાનું માનવામાં આવશે. પંચાયતો;

((છ) ગ્રામ ભંડોળ અને જૂની ગ્રામ પંચાયતોમાં નિહિત તમામ મિલકતો (દરો, કરવેરા અને ફીની બાકી રકમ સહિત) નો ખર્ચ ન થયો હોય તેવી બાકી રકમ આ તારીખથી નવી ગ્રામ પંચાયતોમાં નિહિત થશે અને દર, કરવેરા અને ફીની બાકી રકમ આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ વસૂલવામાં આવશે, જાણે કે તે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ લાદવામાં આવી હોય અને વસૂલવામાં આવી હોય.

[(આ રીતે રદ કરવામાં આવેલ કાયદાની કલમ ૧૩૩ હેઠળ જિલ્લામાં સ્થાપિત જિલ્લા ગ્રામ વિકાસ ભંડોળની બિનખર્ચિત રકમ આ કાયદાની કલમ ૧૮૯ હેઠળ સ્થાપિત જિલ્લા વિકાસ ભંડોળમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવશે અને તે સંબંધિત જિલ્લામાં તેનો ભાગ બનશે.

((vii) ઉપરોક્ત તારીખની તરત પહેલાં જૂની ગ્રામ પંચાયતો દ્વારા અથવા તેના વતી કરવામાં આવેલા અને ઉપરોક્ત તારીખે અસ્તિત્વમાં રહેલા તમામ દેવાની જવાબદારીઓ અને તમામ કરારો આ અધિનિયમ દ્વારા તેમને આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને નવી ગ્રામ પંચાયતો દ્વારા કરવામાં આવ્યા હોવાનું અને કરવામાં આવ્યા હોવાનું માનવામાં આવશે.

((viii) કોઈ પણ નિમણૂક, સૂચના, નોટિસ, કરવેરા, ફી, હુકમ યોજના, લાઈસન્સ, પરવાનગી, નિયમ, પેટા-કાયદો અથવા ઉપરોક્ત ગામડાઓના સંબંધમાં બનાવેલ, બહાર પાડવામાં આવેલ, લાદવામાં આવેલ અથવા મંજૂર કરાયેલ ફોર્મ અને [ઉપરોક્ત તારીખ] ની તરત પહેલાં અમલમાં હોય ત્યાં સુધી તે અસંગત ન હોય ત્યાં સુધી આ અધિનિયમ હેઠળ ગામડાના સંબંધમાં કરવામાં આવ્યું, બહાર પાડવામાં આવ્યું, લાદવામાં આવ્યું અથવા મંજૂર કરવામાં આવ્યું હોવાનું માનવામાં આવશે અને જ્યાં સુધી તે કોઈ નિમણૂક, સૂચના, નોટિસ, કર, ફી ઓર્ડર, યોજના, લાઈસન્સ, પરવાનગી, નિયમ, પેટા-કાયદો અથવા ફોર્મ દ્વારા રદ કરવામાં ન આવે અથવા તેમાં ફેરફાર કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી અમલમાં રહેશે. આ અધિનિયમ હેઠળ મંજૂર;

(જૂની ગ્રામ પંચાયતો દ્વારા [ઉપરોક્ત તારીખ પહેલાં] તાત્કાલિક કરવામાં આવેલા અથવા પ્રમાણિત કરવામાં આવેલા તમામ અંદાજપત્ર અંદાજો, આકારણીઓ, આકારણી યાદીઓ, મૂલ્યાંકન અથવા માપ આ અધિનિયમ હેઠળ નવી ગ્રામ પંચાયતો દ્વારા નગ્ન અથવા પ્રમાણિત હોવાનું માનવામાં આવશે.

(x) ઉપરોક્ત તારીખની તરત પહેલાં જૂની ગ્રામ પંચાયતોમાં કાર્યરત સચિવો, તમામ અધિકારીઓ અને સેવકો નવી ગ્રામ પંચાયતોના

સચિવો, અધિકારીઓ અને સેવકો હશે અને જ્યાં સુધી આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર અન્ય જોગવાઈ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેઓ પગાર અને ભથ્થાં મેળવશે અને તે સેવાની શરતોને આધિન રહેશે કે જેના માટે તેઓ હકદાર હતા અથવા આવી તારીખે આધીન હતા:

પરંતુ સચિવને તેની નોકરીની શરતો દ્વારા જે નોટિસ આપવી જરૂરી હોય તેવી નોટિસ આપ્યા પછી, જો સરકારના મતે તે પંચાયત સેવાની જરૂરિયાતો માટે જરૂરી અથવા યોગ્ય ન હોય તો તેની સેવાઓ બંધ કરવા માટે રાજ્ય સરકાર સક્ષમ રહેશે; અને દરેક સચિવ કે જેમની સેવાઓ આ રીતે બંધ કરવામાં આવી છે તે રજા, પેન્શન, પ્રોવિડન્ટ ફંડ, ગ્રેયુટી, અન્ય અધિકારો અને વિશેષાધિકારો મેળવવા અથવા પ્રાપ્ત કરવા માટે હકદાર રહેશે, જો તે ઉપરોક્ત તારીખ પછી પંચાયત અથવા પંચાયતોની નોકરીમાં ચાલુ રહ્યો હોત.

(xi) જૂની ગ્રામ પંચાયતો અને જૂની ગ્રામ પંચાયતોની ન્યાય પંચાયતો સમક્ષ બાકી રહેલી તમામ કાર્યવાહીની શરૂઆત કરવામાં આવી હોવાનું અને નવી ગ્રામ પંચાયતોની નવી પંચાયતો અને ન્યાય પંચાયતો સમક્ષ બાકી હોવાનું માનવામાં આવશે, અને આ

અધિનિયમ હેઠળ ઉપરોક્ત પંચાયતો અથવા ન્યાય પંચાયતો દ્વારા સુનાવણી કરવામાં આવશે અને તેનો નિકાલ કરવામાં આવશે.

(xii) (અડ ગ્રામ પંચાયતો દ્વારા અથવા તેમના વતી દાખલ કરાયેલા તમામ મુકદ્દમા અને જૂની ગ્રામ પંચાયતો દ્વારા અથવા તેમની વિરુદ્ધ દાખલ કરાયેલા તમામ મુકદ્દમા અથવા અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી અથવા આવી પંચાયતોના કોઈ પણ અધિકારી જે ઉપરોક્ત તારીખે બાકી છે તે નવી ગ્રામ પંચાયતો દ્વારા અથવા તેમની વિરુદ્ધ ચાલુ રાખવામાં આવશે:

(xiii) કોઈપણ અધિનિયમમાં અથવા આથી રદ કરાયેલા અધિનિયમના કોઈપણ દસ્તાવેજમાં અથવા તેની કોઈપણ જોગવાઈમાં અથવા તે હેઠળ ચૂંટાયેલા અથવા નિયુક્ત થયેલા કોઈપણ સત્તામંડળમાં કોઈ પણ સંદર્ભનો અર્થ ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ (ગુજરાત છઠ્ઠી/૧૯૬૨) અથવા તેની અનુરૂપ જોગવાઈ અથવા તે હેઠળ ચૂંટાયેલા અથવા નિયુક્ત થયેલા સંબંધિત સત્તામંડળનો સંદર્ભ તરીકે કરવામાં આવશે.”

૧૧. બોમ્બે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ અને ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમની જોગવાઈઓનું સંયુક્ત વાંચન નીચેનું દૃશ્ય બહાર લાવે છે:

(અ) ૧/૪/૧૯૬૩ પહેલા બોમ્બે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૫૮ની કલમ ૯ મુજબ ગ્રામ પંચાયત/ગ્રામ પંચાયત "ની ગ્રામ પંચાયત" ના નામથી એક નિગમિત સંસ્થા હતી.

(બી) પંચ પાસે ઠરાવો દ્વારા પંચાયતની ફરજોના અમલીકરણમાં પગલાં લેવાની સત્તા હતી.

(સી) બોમ્બે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૫૮ની કલમ ૬૧ એવી જોગવાઈ કરે છે કે પંચાયત આ અધિનિયમ હેઠળ તેની ફરજોના યોગ્ય નિર્વહન માટે જરૂરી હોય તેવા કર્મચારીઓની નિમણૂક કરી શકે છે અને ગ્રામ ભંડોળમાંથી પગાર ચૂકવી શકે છે.

(ડી) ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની ઘોષણા થાય ત્યાં સુધી ગ્રામ પંચાયત તેના સેવકો/અધિકારીઓની નિમણૂક કરવા અને ઠરાવો દ્વારા કાર્ય કરવા માટે સક્ષમ હતી.આવી જોગવાઈઓ હેઠળ કરવામાં આવેલી પ્રતિવાદીની નિમણૂક તેથી માન્ય હતી અને ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨૦૩ની જોગવાઈઓ અને તે હેઠળના નિયમો અમલમાં આવે તે પહેલાં અમલમાં રહેલા પ્રચલિત કાયદા અનુસાર હતી.તેથી તે એવો કેસ ન હતો કે જ્યાં વિકાસ કમિશનર અથવા રાજ્યની પૂર્વ મંજૂરી અનિવાર્યપણે બિનજરૂરી હતી.આવી કોઈ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં નહોતી.પંચે બોમ્બે અધિનિયમની કલમ ૪૫ હેઠળ તેની ફરજો બજાવતા, તેના પંચના ઠરાવ દ્વારા અહીં પ્રતિવાદીની નિમણૂક

કરી.આવી નિમણૂક મંજૂર થયેલા પદ પર હતી તે સુસંગત/મહત્વની વિચારણા ન હતી કારણ કે તે કાયદા અનુસાર હોવાનું માનવામાં આવતું હતું અને તેથી નિમણૂકને અનિયમિત અથવા ગેરકાયદેસર ન કહી શકાય.

(ઈ) હરિજન પાનીબેન (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં પણ, ૧૯૬૧ના અધિનિયમ પહેલા કર્મચારીઓની નિમણૂકના પ્રશ્નને ધ્યાનમાં લેતા, જે ૧/૪/૧૯૬૩ પર અમલમાં આવ્યો હતો, તેમાં નિમણૂક મંજૂર થયેલા હોદ્દા પર છે કે નહીં તે અંગે ભેદ પાડવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નહોતો, અને તેથી દહ્યાભાઈ (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદાએ, અમારા મતે, તફાવત દર્શાવશે અને કર્મચારીની અરજીને આ આધાર પર ફગાવી દેશે કે નિમણૂક મંજૂર કરેલા હોદ્દા પર નહોતી, તે હરિજન પાનીબેનના કિસ્સામાં નિર્ધારિત કાયદાને અનુરૂપ નહીં હોય. (ઉપરોક્ત) અને આર. કે. સોની (ઉપરોક્ત) માં બંધારણીય બેન્ચના ચુકાદા.તેણે સ્પષ્ટ રીતે એવું માન્યું હતું કે આવા તમામ કર્મચારીઓ સામાન્ય જન્મ ચિહ્ન ધરાવે છે અને તેથી એવું માનવું કે નિમણૂક મંજૂર કરેલા પદ પર ન હતી અથવા તે અનિયમિત હતી અથવા પંચાયત કર્મચારી બિન-રૂપાંતરિત ગ્રામ પંચાયતનો હતો તે પ્રતિવાદીની વિરુદ્ધ ન હોઈ શકે કારણ કે તે સૂક્ષ્મ ભેદભાવ તરફ દોરી જશે જે આર. કે. સોની (સુપ્રા) ના કેસમાં બંધારણીય બેન્ચના ચુકાદા દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યો હતો.

(એફ) આર. કે. સોની (સુપ્રા) માં પુનઃપુષ્ટિ કરાયેલા જી. એલ. શુક્લા (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરતા, અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ એ છે કે રાજ્ય માલિક છે. પંચાયત સેવા એ રાજ્યની પંચાયત સંસ્થાની સેવા માટે સ્થાપિત એક વિશિષ્ટ અને અલગ સેવા છે અને તે રાજ્યની સિવિલ સેવા જેટલી જ રાજ્ય સેવા છે. રાજ્યમાં રાજ્ય સેવા, પોલીસ સેવા, ઈજનેરી સેવા વગેરે જેવી ઘણી સેવાઓ હોઈ શકે છે અને પંચાયત સેવા તેમાંથી એક છે. પંચાયત સેવામાં, રાજ્ય સેવાની જેમ, રાજ્ય માલિક હોય છે અને પંચાયત સેવામાં કાર્યરત દરેક અધિકારી અથવા સેવક રાજ્યનો સેવક હોય છે, પંચાયતનો નહીં કે જેના હેઠળ તે હાલમાં સેવા આપી રહ્યો હોય. પંચાયત સેવા એ એક જ સેવા છે જેમાં રાજ્ય મુખ્ય છે.

૧૨. તદનુસાર, અમારું માનવું છે કે અરજદાર/કર્મચારીને નિવૃત્તિ વિષયક લાભો નકારવાની અપીલમાં રાજ્ય અને પંચાયત સત્તામંડળોની દલીલો આર. કે. સોની (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં પ્રસ્થાપિત થયેલા કાયદાકીય સિદ્ધાંતોથી વિપરીત અને ગ્રાહ્ય રાખવા યોગ્ય નથી. ગ્રામ પંચાયતમાં સેવા આપનાર પ્રતિવાદીને પેન્શન અને ગ્રેયુઈટી જેવા નિવૃત્તિ વિષયક લાભો અને અન્ય લાભો આપવામાં આવે છે જે રાજ્યના અન્ય કોઈપણ કર્મચારી કે જે આ રીતે નિવૃત્ત થાય છે તેને ઉપલબ્ધ નિવૃત્તિ વિષયક લાભો સાથે જોડાયેલા હોય છે. તેથી,

અપીલકર્તાઓને આજથી આઠ અઠવાડિયાના સમયગાળામાં કર્મચારીને નિવૃત્તિ વિષયક લાભો ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે.

૧૩. તેથી, રાજ્ય અને પંચાયતની અપીલને રદ કરવામાં આવે છે અને ખર્ચ રૂ. ૨૫,૦૦૦ રાજ્ય દ્વારા પ્રતિવાદીને ચૂકવવામાં આવશે.

સહી/ -

(અનન્ત દવે, ન્યાયમૂર્તિ)

સહી/ -

(બરિન વૈષ્ણવ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.